

Christiaan Stokkermans:

‘Minder regeltjes, meer eigen verantwoordelijkheid’

6 Ondernijning:
‘U ziet, wat wij niet zien’

14 Project Offshore windpark
Borssele III/IV

16 Thema 2019:
Dromen, durven, doen

ETL[®]
BNA

ACCOUNTANTS
EN ADVISEURS

ALS BRANCHE-ACCOUNTANT VOOR NOTARIAAT EN
ADVOCATUUR BENT U BIJ ONS AAN HET JUISTE ADRES VOOR

- // JAARREKENING EN BOEKHOUDING
- // FISCALE AANGIFTEN EN ADVIES
- // P&O ADVIES EN SALARISADMINISTRATIE
- // BEDRIJFSVERGELIJKING
- // ONDERNEMINGSPLANNEN
- // FUSIE EN OVERNAME

Uw klanten komen tegenwoordig niet alleen uit Nederland. Door de samenwerking met ETL kunnen wij u buiten de grenzen van Nederland ook van dienst zijn. Waar onze kennis ophoudt, kunnen wij u in contact brengen met een partner-kantoor in het buitenland, waarbij u de kwaliteit kunt verwachten die u ook van ons gewend bent. Zo kunnen wij u nog beter van dienst zijn.

BUREAU NOTARIAAT & ADVOCATUUR

ACCOUNTANCY EN ADVIES IS
ONS TERREIN ADVOCATUUR
EN NOTARIAAT IS UW DOMEIN

OUDE UTRECHTSEWEG 28, 3743 KN BAARN
POSTBUS 1008, 3740 BA BAARN
T 035 693 64 44
E INFO@ETL-BNA.NL - WWW.ETL-BNA.NL

te Barendrecht (regio Rotterdam).
Wij zijn op zoek naar een

KANDIDAAT-NOTARIS (MET WAARNEMINGSBEVOEGDHEID)

Als kandidaat-notaris ben je verantwoordelijk voor de familierechtpraktijk. Het betreft een functie van minimaal 3 dagen per week, met uitstekende toekomstperspectieven.

KANDIDAAT-NOTARIS

In ons team bestaat tevens een vacature voor een jonge en enthousiaste kandidaat voor de algemene praktijk, die bij voorkeur al enige praktijkervaring heeft.

Zoek jij een nieuwe uitdaging en spreekt ons kantoor jou aan? Stuur dan je sollicitatiebrief en c.v. naar info@notarisvanspreeuwel.nl.

Meer informatie op:
www.notarisvanspreeuwel.nl/vacatures.

raat werkt oprecht

Werving & Selectie en Coaching

van

- Notaris
- Toegevoegd notaris
- Kandidaat-notaris
- HBO jurist
- Notarisklerk
- Paralegal

Neem vrijblijvend contact met ons op, wij helpen u graag.

raatnotariaat.nl
info@raatnotariaat.nl

055 5762669

raatcoaching.nl
info@raatcoaching.nl

Op zoek naar de juiste collega?

Plaats uw vacature in Notariaat Magazine

Sdu oprecht
de beste
keuze

Voor inlichtingen en reserveringen kunt u contact opnemen met:

Frédérique Pardon: (0)70 378 07 03 f.pardon@sdu.nl
Lenneke Morit: (0)6 515 816 37 l.morit@sdu.nl

6

editie 2, maart 2019

6 'U ziet, wat wij niet zien'

Ondermijning, een ver-van-je-bedshow? Niet meer. De onderwereld komt steeds meer in aanraking met de bovenwereld. Jaarlijks wordt 16 miljard euro witgewassen. Voor Willibrord van Beek, tot 1 februari commissaris van de Koning in Utrecht, en zijn Flevolandse ambtgenoot Leen Verbeek tijd om de ring Midden-Nederland uit te nodigen voor een bijeenkomst 'Samen sterk tegen ondermijning'.

16 Dromen, durven, doen

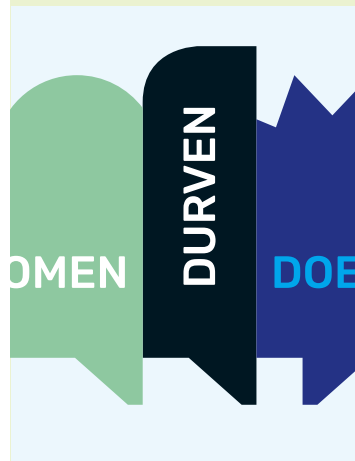
Dit jaar gooit de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie de netten uit om samen met leden en stakeholders te werken aan een nieuwe visie. Thema voor 2019: dromen, durven, doen. Het wordt een jaar van gesprekken en onderzoeken. De contouren van de notaris van de toekomst zullen zichtbaar worden. Bestuursvoorzitter Nick van Buitenen en directeur Hans Kuijpers lichten de plannen toe.

18 'Minder regeltjes, meer eigen verantwoordelijkheid'

Om te kunnen meedenken over nieuwe notariswetgeving en de maatschappelijke bijdrage van het notariaat krijgt iedereen begin maart een 'werkboek' in de bus, dat zal worden besproken tijdens de regiobijeenkomsten. Auteur en oud-notaris Christiaan Stokkermans zet in op deregulering en meer ruimte om te ondernemen. 'Iedere mening doet er toe.'

- 4 Nieuws
- 9 Onderzocht: waarderingsvragen ondernemings- en insolventierecht
- 10 Les van ...
- 12 In memoriam: Walter Jansen
- 13 Wisselcolumn Teska van Vuren
- 14 Offshore windpark Borssele III/IV
- 20 Notariaat over de grens: Duitsland
- 23 Kanocolumn
- 24 En verder: Rinske Mantel
- 26 Specialisten
- 28 Vragen staat vrij
- 29 Column Nick van Buitenen
- 30 KNB-nieuws
- 32 Tuchtrect
- 34 Personalia

16

18

*'Kantoren krijgen
meer vrijheid'*

Op de cover

Christiaan Stokkermans, oud-notaris en schrijver van het werkboek 'Hoe vergroot het notariaat zijn maatschappelijke bijdrage'.

Dubbele achternaam mogelijk

FAMILIERECHT

De Tweede Kamer heeft het kabinet verzocht de wet zo te wijzigen dat het mogelijk wordt om kinderen een dubbele achternaam te geven. Daarmee passeerde de Kamer minister Sander Dekker van Rechtsbescherming die tegen dit voorstel was. In andere Europese landen was het al mogelijk om een kind de achternamen van beide ouders mee te geven. In Spaanstalige landen is dit zelfs al eeuwenlang gebruikelijk. Wanneer iemand met een dubbele achternaam trouwt, kan hij of zij er voor kiezen een van de achternamen te laten vallen en te vervangen door een achternaam van de partner. •

Advocaten dopen 22 maart om tot Dag van het Erfrecht

ERFRECHT

De Vereniging Erfrecht Advocaten Nederland (VEAN) organiseert op vrijdag 22 maart voor het eerst de Dag van het Erfrecht. Deze dag is door de VEAN in het leven geroepen om aandacht te vragen voor het belang van juridische begeleiding bij de afwikkeling van nalatenschappen. Op de Dag van het Erfrecht organiseren VEAN-leden in het hele land inloopspreekuren, lezingen en andere activiteiten. Mensen kunnen bij hen terecht voor een vrijblijvend advies over testamenten en de (afwikkeling van) nalatenschappen. 'Veel mensen beseffen niet hoe belangrijk het is om hun nalatenschap en alles wat daarbij komt kijken goed te regelen. We hopen met deze dag aan dat besef bij te dragen', aldus Katelijne van Barneveld, voorzitter van de VEAN. •

Helpt professionele bewindszaken digitaal

STAKEHOLDERS

De rechtspraak is flink aan het digitaliseren. In 2018 zijn ruim 70.000 bewindszaken via de digitale weg gegaan. Dit is bijna de helft van alle bewindszaken die vorig jaar werden behandeld door professionele bewindvoerders. Ook werden ruim 7.000 boedelbeschrijvingen en bijna 30.000 rekeningen en verantwoordingsdocumenten digitaal uitgewisseld. Meer dan 800 bewindvoerders werken inmiddels digitaal. Sinds november 2017 nodigt de rechtspraak professionele bewindvoerders uit digitaal te communiceren in bewindszaken. Dit gebeurt in een geleidelijk tempo, per kantoor. De verwachting is dat het overgrote deel van de professionele bewindszaken in 2019 wordt digitaliseerd. •

Woningwaarde zorgt voor stijgende vermogens

WONINGMARKT

In 2017 bedroeg het vermogen van Nederlandse huishoudens gemiddeld ruim 28.000 duizend euro. Dat is ruim 6.000 euro meer dan in 2016. Deze vermogensstijging komt vooral doordat woningen in waarde zijn gestegen. Wanneer de eigen woning niet wordt mee-geteld, is het vermogen met 14.000 euro ook nog iets hoger dan in 2016. Dat meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek op basis van nieuwe cijfers. De hoogste vermogens zijn te vinden in de groep 65-plussers. Zij bezitten vaak een eigen huis en hebben nauwelijks of geen hypotheekschuld meer. Vooral jonge huishoudens hebben de laagste vermogens. Zij hebben nog nauwelijks vermogen, omdat de meeste mensen dit pas in de loop der jaren opbouwen. •

41

Nog altijd is de man vaker ouder dan de vrouw als ze samen in het huwelijksbootje stappen. Dat blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Bij 41 procent van de huwelijken is de man één tot vijf jaar ouder, bij 21 procent is dat verschil vijf tot tien jaar en bij 9,5 procent is het verschil groter dan tien jaar. Wanneer de vrouw ouder is dan de man bij een huwelijk, is het verschil in 14 procent van de gevallen één tot vijf jaar. In 3,5 procent van de gevallen is de vrouw vijf tot tien jaar ouder. In slechts 1 procent van de huwelijken is de vrouw tien of meer jaar ouder dan de man. In de overige huwelijken zijn de man en de vrouw in hetzelfde jaar geboren. De percentages zijn volgens het CBS in de afgelopen twintig jaar nauwelijks veranderd. •

Positief kritisch

Ze is notaris bij Allen & Overy in Amsterdam, gespecialiseerd in ondernemingsrecht, doet veel met corporate governance en greep de voorjaarsvakantie aan om met haar gezin te gaan skiën.

Joyce Leemrijse (48) is sinds 6 februari de nieuwe voorzitter van de ledenraad. Ze verwacht een spannende tijd: 'Digitalisering gaat voor een verandering zorgen. Het is aan ons dit om te buigen naar een kans.'

De ledenraad, wat kun je daarmee?

'De ledenraad is eigenlijk een soort kritiekvolle toezichthouder van het bestuur van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie. Je hoort wat er speelt, waar het bestuur mee bezig is en tegen welke dilemma's de bestuursleden aanlopen. We zitten niet op de stoel van het bestuur, maar controleren, adviseren en geven onze goedkeuring. Of niet. Een soort raad van toezicht.'

Was u ook altijd bij ringvergaderingen te vinden?

'Heel eerlijk? Nooit. In Amsterdam gaan de ringvergaderingen vaak over vastgoed en erfpacht. Ik doe geen vastgoed en heb ook geen typisch Amsterdamse praktijk. Voor mij was daar dus weinig informatie te halen. Ik voel mij niet per se verplicht om nu wel te gaan. Ik kies de bijeenkomsten die voor mij interessant zijn. De regiobijeenkomsten over de toekomst van het notariaat bijvoorbeeld. Daar ben ik zeker bij aanwezig.'

U bent de eerste ledenraadvoorzitter die geen ringvoorzitter is, is dat een voordeel of nadeel?

'Zeker een voordeel. Ik hoef geen rekening te houden met de ringachterban en kan mij vrijer gedragen. Ik verkondig dus niet de mening van de ring Amsterdam. Natuurlijk moet ik wel weten wat er speelt. Daarvoor houd ik *conference calls* met alle ringvoorzitters.'

Hoe kritisch bent u?

'Kritisch ben ik zeker, maar wel altijd op een opbouwende en positieve manier. Ik wil natuurlijk wel dat alle details boven tafel komen. De ledenraad moet tenslotte open en transparant zijn. Het bestuur heeft niks aan een zwakke ledenraad. Maar we moeten elkaar wel behandelen met wederzijds respect.'

Welke ontwikkelingen verwacht u de komende jaren?

'Het notariaat gaat flink veranderen. Ik geloof dat digitalisering veel gaat betekenen voor ons werk. Is de zekerheidsfunctie van de notaris nog wel nodig als we massaal van de blockchain gebruikmaken? Overheden kijken steeds vaker naar de rol van de notaris. Is die nog wel nodig? Dat het notariaat gaat veranderen, is niet tegen te houden. Maar we moeten wel naar voren kijken in plaats van terugblikken. Kansen benutten.'

Nabestaanden alleenstaande ouderen vaak onvindbaar voor begrafenis

STAKEHOLDERS

Uitvaartondernemingen moeten steeds meer zoeken naar een opdrachtgever voor de uitvaart van een alleenstaande oudere. Dat constateert verzekeraar Monuta. 'Ze hebben hun partner verloren of zijn gescheiden en op zichzelf aangewezen. Het kan zijn dat de overledene geen actieve relaties meer had. Daarom is het van belang om al in leven hierover te praten en oog te hebben voor de ouderen in onze maatschappij', zegt Roos Zwetsloot, directeur Uitvaartzorg Monuta. In Nederland komen er steeds meer eenpersoonshuishoudens bij. In 2018 zijn in Nederland meer dan 153.000 mensen overleden van wie 65 procent

is gecremeerd. Het aantal overledenen is met 2 procent flink gestegen in vergelijking met 2017. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft berekend dat door de vergrijzing vooral het aantal alleenstaanden ouderen in de komende decennia toe zal nemen. In 2018 waren dit er al bijna 3 miljoen. Bijna 800.000 van deze groep was 80 jaar of ouder. •

'Ik kan me voorstellen dat er verzamelaars zijn die hun familie liever niet laten weten wat hun hobby heeft gekost.'

Notaris Peter Blokland in *NRC Handelsblad* van 6 februari over verzamelingen in nalatenschappen.

‘U ziet, wat wij niet zien’

Ondermijning, een ver-van-je-bedshow? Niet meer. De onderwereld komt steeds meer in aanraking met de bovenwereld. Jaarlijks wordt 16 miljard euro witgewassen. Voor Willibrord van Beek, tot 1 februari commissaris van de Koning in Utrecht, en zijn Flevolandse ambtgenoot Leen Verbeek tijd om de ring Midden-Nederland uit te nodigen voor een bijeenkomst ‘Samen sterk tegen ondermijning’.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Roel Ottow

‘Als ik zo de zaal inkijk, heb ik vandaag een heel nieuwe PVV-fractie gekregen en ook de SP’ers zien er anders uit’, zo opende de Utrechtse commissaris van de Koning Willibrord van Beek de bijeenkomst over ondermijning in Midden-Nederland. In zijn Statenzaal zaten donderdag 17 januari geen Statenleden, toehoorders en pers, maar ruim zeventig Utrechtse en Flevolandse notarissen. ‘Als ik één notaris zie, word ik al een beetje nerveus, nu heb ik er zeventig voor mij zitten én ik heb u zelf uitgenodigd’, grapte Van Beek. Het initiatief voor de bijeenkomst kwam van de commissaris van de Koning zelf. Van Beek: ‘Je ziet dat onderwereld en bovenwereld elkaar steeds meer raken. Stallen en bedrijfspanden worden gebruikt voor drugsteelt of een drugs-laboratorium. Als je als elektricien daar niet aan meewerkt, word je gechanteed. Ook

burgemeesters krijgen te maken met bedreigingen. Daarnaast werken wij in Nederland heel erg in hokjes: de politie, Belastingdienst, gemeente, marechaussee; ieder vakgebied heeft zijn eigen regels en dat communiceert niet vanzelf met elkaar. Hetzelfde geldt voor notarissen. En zij zijn juist heel belangrijk. U ziet dingen, die wij niet zien.’

ZWAKKE SCHAKELS

‘Wie heeft er weleens van ondermijning gehoord?’ vraagt Machteld Klaassen van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC). De meeste handen gaan de lucht in. ‘In Midden-Nederland hebben we het meest te maken met drugs en het witwassen van drugsgeld. Dit kan al door een restaurant te kopen met contant geld. Cocaïne wordt tegenwoordig sneller bezorgd dan een pizza. Binnen dertig minuten heb je het in huis. Vroeger zagen we ondermijning vooral als georganiseerde zware criminaliteit waar vooral de

politie en het Openbaar Ministerie mee te maken kregen, maar dat is al lang niet meer zo. Het raakt u veel meer dan u denkt.’ Volgens Klaassen neemt ondermijning toe én wordt het steeds professioneler. 24 procent van de burgemeesters zegt weleens bedreigd te zijn. ‘Vroeger zochten criminelen zelf uit waar de zwakke schakels zaten, tegenwoordig hebben ze daar tussenpersonen voor. Die weten precies waar en bij wie je wezen moet. Die personen moeten we vinden. Dan maken wij het de criminelen moeilijk.’ Maar ondermijning is volgens Klaassen ‘knettermoeilijk’ aan te pakken. ‘Bewustwording is het sleutelwoord. We willen als RIEC verschillende branches bewustmaken van ondermijning. Moeders die afglijdende jeugd in de gaten houden, bedrijven op een bedrijventerrein die nieuwe ondernemers aanspreken op hun werkzaamheden en notarissen die alert zijn op wie er bij hun in de praktijk verschijnt. Ik hoop dat jullie meedoen.’

‘Cocaïne wordt tegenwoordig sneller bezorgd dan een pizza’

KEN UW CLIËNT

16 miljard euro, zoveel wordt volgens de Universiteit Utrecht jaarlijks witgewassen. Volgens Landelijk Officier van Justitie Anita van Dis-Setz is het moeilijk te meten om hoeveel geld het echt gaat. ‘Het gaat in ieder geval om heel veel geld. Een crimineel leeft hiervan. Denk aan luxegoederen, onroerend goed, investeren in de bovenwereld.’ Ze noemt wat voorbeelden. ‘Iemand koopt een huis en komt bij u langs met een grote tas met briefjes van 500 euro. Of er zit opeens iemand anders voor u dan afgesproken. In beide gevallen moeten bellen gaan rinkelen. Haal uw hoofd uit het zand, anders is het strafrecht een stok achter de deur. En de straffen liegen er niet om: twee tot acht jaar. Ken uw cliënt, blijf doorvragen, anders kunnen wij elkaar terugzien op de zitting’, besluit zij. En dat zorgt voor wat verweer van de aanwezige notarissen: ‘Wat gaat er verder nog fout? Dit soort dingen doen wij niet. En schokkend dat jullie zo weinig kennis van de geheimhoudingsplicht hebben.’

DE MELDING

Wat als je iets verdachts opmerkt? In hoeverre moet een notaris zich dan houden aan de geheimhoudingsplicht? ‘Niet’, zegt Sonja Corstanje-Maaskant van de Financial Intelligence Unit (FIU). ‘De meldplicht en de geheimhouding van de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft) gaan boven de geheimhoudingsplicht van de notaris. Belangrijk is dat u uw cliënt kent. Klopt zijn verzoek binnen zijn profiel? Waarom wil hij een bepaalde constructie? Wat u ziet, is van toegevoegde waarde voor het bewaken van het financiële stelsel.’ Wat er

in de melding staat, is volgens de FIU dan ook van essentieel belang. ‘Meld wat de omstandigheden zijn op grond waarvan u de transactie ongebruikelijk vindt. Welke vragen hebt u gesteld? Voeg stukken die belangrijk zijn toe, NAW-gegevens en de geboortedatum van ubo’s, een bankrekeningnummer en het land bij internationale zaken.’ Maar waarom hoor ik na een melding niks meer? ‘Die vraag krijgen we vaker. U krijgt een ontvangstbevestiging en alleen als een transactie verdacht wordt, krijgt u dat te horen. Niet hoe en waarom. Maar wel dat het naar de opsporingsdiensten gaat. Klein voorbehoud: er wordt geen terugmelding verzonden als het vermoeden bestaat dat een notaris meewerkt aan een crimineel proces.’ Haar collega Bo van der Meer laat een aantal voorbeelden zien waarbij de melding van de notaris belangrijk was voor de opsporing. ‘Ik wil u niet zeggen wat u moet doen, maar u bedanken. Uw melding maakt verschil.’

ANDERE SCOPE

‘De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie heeft fraudepreventie hoog op de agenda staan’, aldus voorzitter Nick van Buitenen. ‘Maar de scope is ondertussen wel veranderd. Een notaris krijgt zelden een tik op de vinger omdat hij zijn medewerking weigert, maar wel omdat hij soms al te lichtzinnig zijn ministerie verleent. Toch hebben we nog wel wat hulpmiddelen nodig. Zo willen we op natuurlijke personen kunnen zoeken bij de Kamer van Koophandel, zou een centraal aandeelhoudersregister zeer welkom zijn en willen wij kunnen werken met een lijst van vermoedelijke fraudeurs, net als de banken hebben.’

STRENG GELUID

De aanwezige notarissen vonden het een prima bijeenkomst. Als het aan Minke Stigter ligt, worden dit soort bijeenkomsten vaker georganiseerd. ‘Als notaris moet je elke dag balanceren op het dunne koord tussen de privacy van de Wet op het notarisambt (Wna) en de transparantie van de Wwft. Als notaris word je snel en simpel vermorzeld door een opsporingsapparaat met een overmacht aan mensen en middelen. Misschien dat meer contact met notarissen tot meer begrip kan leiden bij de *crimefighters*.’ Ook Rafique Jabri vond het nuttig te horen hoe bijvoorbeeld de FIU te werk gaat. ‘De ene spreker bracht haar boodschap wat dwingender dan de andere. Goed om af en toe een streng geluid te laten horen, maar het lijkt dan dat er weinig begrip is voor de lastige positie waar de notaris af en toe in zit. We beschikken ook simpelweg niet over de tools waar overheidsinstanties en opsporingsambtenaren wel over beschikken.’ Jasper Nobel heeft nog wel een wens: ‘Het is hoog tijd dat de overheid een loket opent waar besmette tegoeden ook buiten een strafvervolgging kunnen worden afgestort om de witwassen te stoppen. Met wie kun je nu overleggen over de afwikkeling van een criminele erfenis?’ Ook voor Van Beek was de avond geslaagd: ‘Ik hoop op goede samenwerking tussen het notariaat en de publieke partners. Ik denk dat de bijeenkomst zeker interessante elementen heeft opgeleverd. Het was prikkelend en de zaal liet zich ook goed prikkelen. Ik denk dat ogen open zijn gegaan.’ ■

FFN ACCOUNTANTS

Voor notarissen met ambitie

- Boerhaaveweg 70
3401 MP IJsselstein
- 085 060 57 60
- info@ffn-accountants.nl
- www.ffn-accountants.nl

DÉ VERZEKERINGSSPECIALIST VOOR NOTARIAAT EN ADVOCATUUR

Ron Borgdorff is verzekeringsspecialist voor notarissen, advocaten en vrijgevestigde juristen. Ron kent de specifieke risico's van deze juridische beroepsgroepen. Met ruim 25 jaar ervaring staat hij borg voor een persoonlijk, gedegen advies op maat en korte lijnen.

U wilt een financieel adviseur met verstand van úw zaken?

Neem contact op voor een afspraak.
Bel 033-20 35 000 of mail naar
ron@ronborgdorff.nl

WWW.RONBORGdorff.NL
van Boetelaerlaan 24H
3828 NS Hoogland

VERZEKERINGEN ZOWEL ZAKELIJK ALS PARTICULIER OA:
BEROEPS- EN BEDRIJFSAANSPRAKELIJKHEID • GELD- EN FRAUDE
• ARBEIDSONGESCHIKTHEID • RECHTSBIJSTAND • RECONSTRUCTIE

EEN EDUCATIEF EN SPANNEND BOEK VOOR ADVOCAAJTJES VANAF 4 JAAR

Maak kennis met Caatje!

Het boek is in de boekhandel en online te koop.
Bestellen kan onder andere via www.sdu.nl/caatje

NIEUW!

Caatje is een klein en vrolijk advocaatje.

Ze gaat altijd gekleed in haar favoriete outfit:

een toga. Ze wil graag iedereen helpen. Als er een probleem is, komt Caatje het oplossen!

Dit levert spannende en vrolijke avonturen op.

In het eerste boek gaat Caatje op mollenjacht in de tuin van opa en oma. De mollen hebben namelijk heel veel molshopen gemaakt, zelfs tussen de lievelingsbloemen van oma.

Caatje kruipt onder de grond en gaat op zoek naar de mollen. Ze ontmoet uiteindelijk de lieve en hartelijke familie Mol. Caatje vindt dat de familie Mol mag blijven, maar hoe denken opa en oma hierover...?

Sdu

oprecht
de beste
keuze

ONDER
ZICHT

‘Arbitrair onderwerp als waardering kan leiden tot rechtsonzekerheid’

Reële waarde, objectieve waarde of waarde in het economische verkeer: verschillende begrippen die worden gebruikt bij de waardering van ondernemingen en aandelen. Het ontbreekt aan een eenduidig begrip van waarde. Advocaat Sebastiaan van den Berg (RESOR, Amsterdam) dook in de waarderingsproblematiek en promoveerde op dit onderwerp aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Zijn oplossing? Kies voor één uniform begrip en noem dat gewoon ‘waarde’. Daarbij moet het begrip vervolgens wel goed worden ingekaderd.

TEKST Martijn Rip | BEELD Truus van Gog

Wat hebt u onderzocht?

‘Het onderzoek bestaat eigenlijk uit twee onderdelen. Op het gebied van ondernemingsrecht heb ik gekeken naar de waardering bij onder meer het uitkopen van aandeelhouders, de geschillenregeling, de blokkeringsregeling en de Interventiewet. In het kader van mijn *valuation* master had ik al naar de blokkeringsregeling gekeken. Aanleiding was destijds de invoering van de flex-bv, die statutaire prijsbepalingsregels introduceerde. Als er geen statutaire prijsbepalingsformule is, stelt meestal een deskundige de prijs “gelijk aan de waarde” voor. Uit mijn onderzoek bleek dat verschillende deskundigen een heel ander idee hadden van welke waarde dan moet worden berekend. Ook in andere situaties bleken dezelfde begrippen anders uitgelegd te worden. Een toch al arbitrair onderwerp zoals waardering kan dan snel tot rechtsonzekerheid leiden. Daarnaast richtte ik mij voor het tweede deel, het insolventierecht, op financiële herstructurerings.’

Wat was de aanleiding voor uw onderzoek?

‘Mijn proefschrift is eigenlijk heel organisch gegroeid. Naast de genoemde *valuation* master

als bron van inspiratie, heeft het wetgevingsprogramma ‘herijking faillissementsrecht’ mij aangespoord tot het schrijven van artikelen over eerst de Wet Continuïteit Ondernemingen II en later de WHOA, de Wet homologatie onderhands akkoord ter voorkoming van faillissement. Al die artikelen, aangevuld

‘Er is meer aandacht nodig voor de context waarin moet worden gewaardeerd’

met onder meer een overzicht over waarde en soorten waarderingen en gerelateerde onderwerpen zoals de pre-pack en nabetalingsclausules, hebben uiteindelijk geleid tot mijn proefschrift.’

Wat zijn de conclusies van uw onderzoek?

‘Op het gebied van ondernemingsrecht kan er veel onduidelijkheid ontstaan over waarderingen. Er zijn veel verschillende uitgangspunten en waardebegrippen, bijvoorbeeld reële waarde, objectieve waarde en reële marktwaarde. Al die bijvoeglijke naamwoorden hebben maar een beperkte lading en kunnen voor onduidelijkheid zorgen. Daarom

NAAM Sebastiaan van den Berg
LEEFTIJD 34
GEBORTEPLAATS Delft
STUDIE(S) Master financiële economie, Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR)
 Master Nederlands recht, EUR
 Executive Master of M&A and Valuation, Rijksuniversiteit Groningen
ONDERZOEK ‘Waarderingsvragen in het ondernemings- en insolventierecht’

is meer aandacht nodig voor de context waarin moet worden gewaardeerd. De opdracht moet dus duidelijker worden ingekaderd. Deskundigen en rechters moet daarover in overleg treden. Een deskundige kan inzichtelijk maken wat de keuzes tussen bepaalde variabelen zijn en wat daar het effect van is. Op het gebied van de beoogde wijzigingen van het faillissementsrecht zal waardering extreem relevant worden. Waar op dit moment slechts een op “liquidatiewaarde” gebaseerde vermogensvergelijking relevant is, zal onder de WHOA een voor de faillissementspraktijk nieuw begrip worden geïntroduceerd: de “reorganisatiewaarde”. Het wetsvoorstel ligt nu ter advisering bij de Raad van State en ik ben dan ook benieuwd hoe het daadwerkelijke wetsvoorstel eruit komt te zien.

Wat kunnen notarissen met het onderzoek?

‘Zij zullen meer inzicht in relevante waarderingvragen krijgen. Het proefschrift maakt inzichtelijk welke perspectieven er zijn en hoe die van invloed kunnen zijn op de waarde van onder andere aandelen. Dit inzicht is uiteraard nuttig voor de algemene ondernemingsrechtpraktijk. Notarissen hebben er verder belang bij goed beslagen ten ijs te komen wanneer discussies spelen over contractuele of statutaire prijsbepalingsformules. Ten aanzien van de WHOA wordt de systematiek toegelicht, hetgeen relevant kan zijn omdat notarissen bij pre-insolventieakkoorden betrokken kunnen worden, bijvoorbeeld als een *debt for equity swap* wordt geïmplementeerd.’

Gaat u nog verder met het onderzoek?

‘Ja, zo’n boek is eigenlijk nooit af. Ik ben nu bezig met twee artikelen over de technische berekening van de reorganisatiewaarde onder de WHOA. Dat is een nieuw begrip in het Nederlandse recht. Hoe bereken je die waarde, dat ga ik proberen toe te lichten.’ ■

Ton Jongbloed

‘Notariële akte voorkomt gang naar de rechter’

Wat kun je als (kandidaat-)notaris leren van een professor vastgoedeconomie, executie- en beslagrecht, internationaal goederenrecht of fiscaal concernrecht? Veel! De kennis op universiteiten is eindeloos. Voor deze rubriek praten wij elk nummer met een andere hoogleraar. We maken een rondje door het land met de vraag: ‘Wat kan het notariaat van u leren?’ In dit nummer krijgen we les van Ton Jongbloed.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Truus van Gog

‘**E**xecutie- en beslagrecht, alle notarissen krijgen daar weleens mee te maken. Er wordt verhaal gehaald, want afspraken zijn niet nagekomen. Vaak moet de rechter er dan aan te pas komen. Een andere optie is een notariële akte waarin de afspraken duidelijk staan beschreven. Duidelijkheid is het toverwoord. Denk daarbij aan de hypotheekakte. Je leent geld. Als er een achterstand ontstaat, kan de bank tot tenuitvoerlegging overgaan. Er zijn verschillende uitspraken geweest over waar zo’n notariële akte dan aan moet voldoen. Daaruit blijkt dat als niet duidelijk staat omschreven wat het bedrag is of wat de voorwaarden zijn, het heel lastig wordt voor een bank om zijn geld te krijgen. Zo wilde de Rabobank ooit weten of bij een restschuld loonbeslag kon worden opgelegd. De Hoge Raad zei nee, want dat is niet voldoende in de akte omschreven. Zo belangrijk is die akte dus.’

MINDER RATIONEEL

‘Als notaris kun je heel veel doen om executie- en beslagrecht te voorkomen. Denk aan een hypothecaire veiling. Notarissen zouden zich eigenlijk bij een hypothecaire veiling moeten afvragen: wat als blijkt dat er een fout is gemaakt? Normaal gesproken is er altijd een

bepaalde betalingsachterstand. De hypotheekbank gaat niet zomaar tot executie over. Maar het kan dus zijn dat er discussie is over de hoogte van de achterstand en dat de rechter uiteindelijk uitmaakt dat de achterstand die de hypotheekbank meldt, er niet is. En dan blijkt achteraf dus dat je niet tot hypothecaire veiling over had mogen gaan. De koper is dus geen eigenaar geworden. Ook al denkt hij van wel. Even bellen met de meneer of mevrouw wiens huis wordt verkocht, had in zo’n geval kunnen helpen. De notaris kan uitdrukkelijk vragen of het klopt wat de hypotheekbank zegt. Ik zou zeggen: in geval van twijfel niet veilen. Dan moet de rechter een beslissing nemen. Denk niet: iedereen doet het zo, het zal wel goed zijn. Houd zelf in gedachte of het wel klopt. Rechtszekerheid voorop.’

NOOIT MEER VERTROKKEN

‘Ik heb zelf in Groningen Nederlands recht gestudeerd. Bij iedere werkgroep zat je met andere mensen, dat vond ik destijds niet zo leuk. Ik wilde privaatrechtelijk afstuderen en ontdekte dat als je overstapte naar notarieel recht je de vakken wat uitgebreider kreeg en je had een vaste groep van zo’n twintig man. Dat was beter. Ik heb wel stage gelopen in Friesland, maar verder nooit in de praktijk gewerkt. Mijn eerste baan was als medewerker algemene inleiding recht aan de Universiteit Nijmegen en eigenlijk ben ik nooit meer vertrokken uit het universitaire onderwijs.’

BESLAGVRIJE VOET

‘De leerstoel die ik in Utrecht bekleed, is in het verleden opgezet door de gerechtsdeurwaarders. Zij vonden dat ze eigenlijk heel erg lijken op notarissen, maar er ontbrak nog een hoogleraar executie- en beslagrecht. Ik geef procesrecht. Executie- en beslagrecht is maar een klein onderdeel daarvan. Behalve aan studenten en deurwaarders geef ik ook les aan advocaten.

We kijken dan naar actuele ontwikkelingen en valkuilen. De beslagvrije voet bijvoorbeeld. Die verandert in de toekomst. Loon mag niet helemaal in beslag worden genomen: er moet altijd een bepaald gedeelte overblijven om van te leven. Maar straks komt er een genuanceerd stelsel. Er moet nog een rekenmodule komen en dat duurt nu al jaren. Onzekerheid alom.’

ACHTER HET NET VISSEN

‘Wat mij betreft, kan de notaris er nog veel vaker voor zorgen dat afspraken goed worden vastgelegd en de gang naar de rechter kan worden voorkomen. Bijvoorbeeld bij bedrijven die samenwerken. Of bij geldleningen. Als je in de voorwaarden afsprekt dat als er een achterstand is, de bedrijfsauto mag worden verkocht, zijn de afspraken volkomen helder. Je hebt dan zekerheid dat je niet achter het net vist. Ook afspraken over de omgang met kinderen na scheiding en alimentatie kun je bij de notaris in een akte vastleggen. Integreer dit bij het maken van een samenlevingscontract, dan is het meteen geregeld. Dit soort afspraken kun je beter maken als de relatie nog goed is. Ik houd mij ook bezig met mediation. En ook daarin zie je een rol. Bedrijven die zaken met elkaar doen, kunnen ook vastleggen wie ze inschakelen als het misgaat. Want als het misgaat, sta je lijnrecht tegenover elkaar. Probeer er dan nog maar eens uit te komen zonder hulp. Ja, de notaris is een belangrijke pijler van de samenleving.’ ■

WIE Ton Jongbloed
WAT Executie- en beslagrecht
WAAR Universiteit Utrecht
MOTTO ‘Denk niet: het zal zo wel goed zijn’

Walter Jansen (1950-2019)

Markante oud-voorzitter was alom geliefd

Op 18 februari overleed Walter Jansen, oud-notaris in Arnhem en prominent lid van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). De geboren Rotterdammer streek na zijn studie notarieel recht in Utrecht neer bij het toenmalige nota-

riskantoor Bruins en Sasse in Arnhem, nu Dirkzwager, advocaten en notarissen. Toen hij in oktober 1992 benoemd werd tot notaris, was de onvermoeibare Jansen ook al vijf jaar lid van de maatschap. Er volgde een prachtige carrière die hij in 2015 afsloot.

Naast zijn drukke bestaan als notaris, vervulde Walter Jansen jarenlang diverse bestuurlijke functies ten dienste van het notariaat. Binnen de KNB werd hij in 1987 lid van het bestuur van de Ring Arnhem, al gauw gevolgd door het lidmaatschap van de Beleidscommissie nieuwe Notariswet en het penningmeesterschap van de Lustrumcommissie 150 jaar KNB. De altijd positief ingestelde Jansen viel op door zijn betrokkenheid bij nieuwe ontwikkelingen in het vak en de notariële praktijk. Het was dan ook geen verrassing dat hij in 1993 werd gevraagd plaats te nemen in het bestuur van – toen nog – de notariële broederschap. Hij kreeg de portefeuille financiën, tarieven en de centrale standplaatscommissie. Thema's die destijds centraal stonden in de discussie over de fundamentele wijziging van de Wet op het notarisambt (Wna).

ZEER GEWAARDEERDE BESTUURDER

Voor medebestuurder en vriend Hans Tromp was het geen verrassing dat Walter Jansen in 1997 voorzitter werd van de broederschap. 'Walter was een zeer gewaardeerde bestuurder, die zorgde dat iedereen aan bod kwam. Hij luisterde goed, was duidelijk en zorgde altijd voor een goede discussie binnen het bestuur.' Zijn communicatieve kwaliteiten kwamen ook goed van pas in de stevige politieke discussies die gevoerd werden over de nieuwe Wna, die op 1 oktober 1999 in werking trad. De KNB was nadrukkelijk aanwezig op het Binnenhof en Jansen, Tromp en toenmalig directeur Pieter Kole haalden

persoonlijk de bestuurlijke banden aan met justitieminister Korthals en staatssecretaris Cohen. 'Walter was erg van de persoonlijke relaties. We zaten op een gegeven moment in een goed gesprek met Cohen aan het IJ in Amsterdam en de bewindsman wilde mobiele nummers uitwisselen om de lijntjes zo kort mogelijk te houden', herinnert Tromp zich nog uit die tijd. Hoewel de nieuwe wet voor het notariaat grote veranderingen met zich bracht, waar niet iedereen in de beroepsgroep op zat te wachten, waren Jansen en Tromp toch wel blij met het uiteindelijke resultaat. 'We hebben er een goede overgangsregeling en geleidelijke invoering van de wet uitgesleept', vertelt Tromp. '30 september '99 gingen Walter en ik op kroegentocht in Utrecht om de komst van de nieuwe wet te vieren. Maar we waren ook benieuwd of er kandidaat-notarissen waren die voor de deur van Bureau Financieel Toezicht (toen nog genaamd Centraal Bureau van Bijstand) lagen te wachten om de volgende dag meteen hun ondernemingsplan in te dienen voor een eigen kantoor en protocol.' Deze mogelijkheid van vrije vestiging was een van de kernpunten van de nieuwe Wna. Behalve een kandidaat van Tromps kantoor, troffen ze daar een kandidaat die helemaal uit Groningen was gekomen.

VOELING HOUDEN

De invoering van de nieuwe wet markeert tevens het einde van het voorzitterschap van Walter Jansen. Hans Tromp volgde hem op. Ondanks de zeer intensieve bestuursperiode, bleef Jansen daarna ook actief buiten zijn eigen kantoor. Zo was hij onder meer voorzitter van de Stichting Beroepsopleiding Notariaat en lid van de bezwarencommissie van de KNB. In 2012 bemiddelde hij met Dolf Plagemars (ook oud-voorzitter) in de bestuurscrisis die was ontstaan na een coupe van ontevreden leden. Jansen wilde – ondanks de vorig jaar bij hem geconstateerde ernstige ziekte – zo lang mogelijk voeling houden met het maatschappelijke leven. Een week voor zijn overlijden was hij nog bij de KNB vanwege zijn lidmaatschap van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Notariaat. De KNB denkt met veel erkenning en waardering terug aan een markante en geliefde persoonlijkheid die veel betekend heeft voor het notariaat en de KNB. ■

Teska van Vuren

Lief zijn

Wanneer ik dat verwaarloos, gaat mijn stemming er niet op vooruit

Als jurist leer je rationeel een probleem te analyseren. Daarbij moet je emoties zo veel mogelijk uitschakelen. Uit onderzoek blijkt dat hoe verder rechtenstudenten komen in hun studie, hoe meer emoties worden onderdrukt. Dat is toch schokkend. Stilstaan bij je gevoel en ruimte geven aan emoties helpen je juist gezond te blijven.

GEÏNSPIREERD BLIJVEN

Enkele weken geleden las ik een interview met managementgoeroe Ben Tiggelaar in *Intermediair*. Daaruit bleven mij twee onderwerpen bij, onderwerpen die ik herken: zowel privé als in mijn werk. Allereerst het belang van – wat ik dan maar noem – lief zijn voor jezelf. Hij liet zien hoe belangrijk het is tijd te nemen voor jezelf om geïnspireerd te blijven. Voor mij betekent dat nadenken over wat mij kracht en energie geeft. En vooral ook wat mij te veel energie kost. Wat betekent dat voor mijn leven en voor mijn werk?

CONSEQUENT

Daarnaast heb ik tijd nodig om over mijn strategische doelen te reflecteren en plannen te maken voor de toekomst. Wanneer ik dat te lang verwaarloos, gaan mijn stemming en flexibiliteit er niet op vooruit. En dat is voor niemand in mijn omgeving fijn. Het is echter wel een uitdaging om daar consequent de tijd voor te nemen. Een intensieve baan en een gezin met drie opgroeiende kinderen: tijd is dan niet iets wat je in ruime mate voorhanden hebt. Geruststellend is dan wel dat ook Tiggelaar toegeeft dat tijd nemen en lief zijn voor jezelf dan het eerste sneuvelen. En toch: geregeld pas op de plaats maken, voorkomt dat dingen met je aan de haal gaan. Zeker in ons vak.

LEEFGEMEENSCHAP

Het tweede onderwerp dat mij is bijgebleven uit het interview met Tiggelaar is: lief zijn binnen je kantoor. Wat bedoel ik daarmee? In de meeste kantoren ligt de focus op zakelijke aspecten. Denk aan omzet, akteaantallen, declarabele uren, enzovoort. En dat allemaal met een hoger winstaandeel als uiteindelijk doel. Maar ik merk steeds meer dat mij dat geen voldoening geeft. En het haalt ook niet het beste in collega's naar boven. Het leidt tot stress. Al ben ik de eerste die toe zal geven dat een prettig inkomen heel aangenaam is. Maar het draagt allemaal niet bij aan een hogere winst, zeker niet in figuurlijke zin. Ook Tiggelaar merkt dat dilemma op. Hij ziet een bedrijf in eerste instantie als een leefgemeenschap. En pleit voor organisaties waar mensen zich gehoord voelen en hun twijfels kunnen uiten in een vriendschappelijke en geduldige sfeer. Daarmee bereik je, volgens hem, meer dan organisaties met verkrampde, competitieve verhoudingen. Het tempo ligt misschien lager, maar het geluk en welbevinden van mensen neemt toe.

VEILIGE OMGEVING

Dat ziet er heel aantrekkelijk uit. Om dat te bereiken, zullen we de focus moeten verplaatsen. In plaats van richten op harde onderwerpen zoals cijfers en winst, moeten we focussen op de mensen om ons heen. Wat hebben ze nodig om zo optimaal mogelijk te functioneren? En dan bedoel ik niet alleen opleiding en dergelijke, maar juist door aandacht en betrokkenheid. Zijn we in het notariaat in staat een veilige omgeving te creëren? Een omgeving waar mensen zich gewaardeerd voelen en onderdeel zijn van een team? Natuurlijk snap ik dat de financiële aspecten niet vergeten moeten worden en natuurlijk moet de kwaliteit van het werk top zijn. Er is echter een wereld te winnen door enerzijds lief te zijn voor onszelf en anderzijds lief te zijn voor onze collega's. Doet u mee? ■

Deze column wordt afwisselend geschreven door Teska van Vuren of Fred Teeven.

Meewerken aan urgent maatschappelijk thema

Dit jaar begint de bouw van het offshore windpark Borssele III/IV, dat in 2021 jaarlijks voldoende energie moet leveren voor 825.000 huishoudens. Notaris Martijn van der Bie was betrokken bij dit project met vele internationale aspecten. 'Wie begrijpt wat er over de hele linie speelt, kan ook adviseren bij niet-notariële zaken.'

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Truus van Gog

Het gesprek vindt plaats op de bovenste verdieping van CMS aan de Zuidas. Op deze zonnige dag bieden de glaswanden rondom een adembenemend uitzicht over de stad en de wijde omgeving. Als notaris in de sectie Corporate/M&A was Martijn van der Bie betrokken bij het offshore windpark Borssele III/IV. De bouw van dit windpark op zee – 22 km uit de kust van Zeeland – begint eind 2019. Hier worden 77 windturbines geplaatst, de grootste en sterkste die er momenteel zijn. Naar verwachting zal het park begin 2021 volop draaien en dan elk jaar ongeveer het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van 825.000 huishoudens leveren.

AANKOOPSTRUCTUUR

Het Nederlandse consortium dat dit zeepark bouwt en exploiteert is Blauwwind II. Dit bestond aanvankelijk uit Shell, Mitsubishi-dochter DGE, Eneco en Van Oord. Zij wilden hun financiële risico's verkleinen en zochten nog een investeerder. De Zwitserse investeringsmaatschappij Partners Group had hiervoor belangstelling en schakelde CMS

in om de acquisitie te begeleiden. Juristen van verschillende (inter)nationale CMS-kantoren adviseerden de investeerder omtrent de onderhandeling van de koopcontracten, het opzetten van de aankoopstructuur en de due diligence. Halverwege 2018 droegen Shell, DGE en Eneco de helft van hun aandelen over aan Partners Group, nu met 45 procent de grootste aandeelhouder van Blauwwind II. Shell bezit 20 procent van de aandelen, DGE 15 procent, Eneco en Van Oord beide 10 procent. Afgesproken is dat Shell en Eneco elk gedurende 15 jaar 50 procent van de geproduceerde energie afnemen.

IN DE VOORHOEDE

Nationaal en internationaal heeft CMS een goede staat van dienst als het gaat om juridisch werk voor solar- en windparken op land, windturbineparken op zee, biomassa, biogas en energieopslag. Ook Van der Bie en zijn team zijn daarbij vaak betrokken. Dat die megaturbines ons straks voorzien van energie spreekt tot de verbeelding, zegt hij. 'Het is interessant om mee te werken aan zo'n urgent maatschappelijk thema als duurzame energie.' Bij project Borssele III/IV kon hij zijn juridische kennis kwijt in de structurering van de samenwerking met de bijbehorende governance. Vrijwel onmiddellijk voegt hij daaraan toe dat hij het van groot belang vindt om in deze tijd als notaris minder traditioneel werkzaam te zijn. 'Bij CMS streven we na dat je tot ver in de voorhoede in projecten betrokken bent en niet alleen daar waar het notariële werkzaamheden betreft. Zo krijg je ervaring op het gebied van het begeleiden van transacties. Als je begrijpt wat er over de hele linie speelt, kun je op alle

vlakken adviseren en niet alleen bij notariële onderwerpen. Als notaris heb je dat ook nodig, zeker bij een groot kantoor als het onze. Wie te veel terug duikt in de oude traditionele rol mist de afslag zich te ontwikkelen als consultant.' Van der Bie begon in 1999 bij CMS en zag zijn kantoor de ontwikkeling doormaken van nationaal en regionaal georiënteerd werk naar internationaal transactiewerk. 'Door het wegvallen van de grenzen is ons werk sterk veranderd. Neem het vennootschapsrecht, alles was ingebed in een Nederlandse rechts-sfeer. Maar een Nederlandse bv kan ook in Duitsland failliet worden verklaard en de consequenties zijn daar anders dan als dat hier gebeurt. Je moet meer nadenken over hoe het recht van land tot land en wereldwijd in elkaar steekt, omdat er meer internationale investeerders zijn. Je redt het niet meer met alleen Nederlandse concepten.'

EXTRA'S

De vier notarissen bij CMS werken met hun eigen team van kandidaat-notarissen in twee sterk verschillende secties: corporate en vastgoed. Het notariële team van Van der Bie en zijn partner Erik Vorst vormt samen met advocaten van CMS de sectie Corporate/M&A.

‘Je moet meer nadenken over hoe het recht van land tot land en wereldwijd in elkaar steekt’

Zij zijn er voorstanders van dat hun medewerkers zich daarnaast ontwikkelen in algemene zin. ‘Feitelijk kun je als notaris hetzelfde werk doen als een advocaat, met dien verstande dat je onpartijdig blijft en je niet bevoegd bent een cliënt bij te staan in de rechtszaal. Maar het corporate gebied is groot en je kunt ver gaan in bijvoorbeeld transactiewerk.’

Als notaris ben je bekwaam in bepaalde onderdelen van het vennootschapsrecht die aan het notariaat zijn toegekend, en dus heb je wat extra’s te bieden, is zijn opvatting. Rondom de investering van Partners Group in Blauwwind II speelden notariële afwikkelingen, waarbij vennootschappen en aandelen werden overgedragen en er gefinancierd werd. Van der Bie: ‘Dát spel is voornamelijk notarieel, dát onderdeel beheers je al. Als je jezelf nou ook in de andere zaken verdiept, raak je verregaand

betrokken bij transacties. Bij de grote kantoren zie ik dat steeds meer gebeuren.’

DEAL DYNAMICS

Voor zichzelf beschouwt hij het als een persoonlijke uitdaging om elke laag van een project te doorgronden, om over elk onderdeel mee te denken, zodat hij toegevoegde waarde kan leveren. In ieder project legt hij zichzelf op dat hij zijn grens verlegt en iets nieuws leert. In dit geval was dat onder meer de wijze waarop Borssele III/IV werd gestructureerd. Voor Partners Group was het vriendelijk opgebouwd, wat de toetreding aanzienlijk vergemakkelijkte. Ook de internationale samenwerking vindt hij buitengewoon aantrekkelijk en ziet hij als een asset van CMS. Regelmatig werkt hij samen met Engelsen en Duitsers, waarbij hij veel opsteekt van hun *deal dynamics* en conventies.

‘Er is altijd wel een nieuw leerzaam element waarmee ik word geconfronteerd. Een bepaalde wijze van opschrijven, een manier van benaderen, andere markten leren kennen, zien in welk tempo een land werkt of welke ontwikkeling het doormaakt. Alles kan van toegevoegde waarde zijn voor je eigen ontwikkeling.’

VUISTDIKKE CONTRACTEN

Voor Borssele III/IV werkte CMS in Nederland nauw samen met CMS-kantoren in Duitsland en Luxemburg. ‘Het scheelt dat je onder één dak werkt. Zo’n project vergt een behoorlijke inspanning, niet alleen van negen tot vijf, ook ver daarbuiten en in het weekend, zeker als de *closing* nadert. Toch verliep dit project redelijk overzichtelijk omdat het aantal deelnemers beperkt bleef.’

Naarmate hij verder in internationale transacties wordt meegenomen, ziet hij ook het aantal ellenlange contracten toenemen. ‘Engelsen bijvoorbeeld schrijven alles uit, wat vuistdikke contracten oplevert. Of dat wenselijk is, is een ander verhaal. In Nederland is men geneigd het korter te houden, maar hier kun je onder omstandigheden zaken ondervangen met “redelijkheid en billijkheid”, een vangnet dat andere landen niet kennen. Bij de Engelsen geldt wat je opschrijft als richtlijn: staat het er niet, dan geldt het niet. Als het Nederlandse onderdelen betreft, is het soms goed om op de rem te trappen en te stellen: jongens, dit is ook afdoende.’ ■

De notaris van de toekomst

DROMEN

DURVEN

Dit jaar gooit de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) de netten uit om samen met leden en stakeholders te werken aan een nieuwe visie. Thema voor 2019: dromen, durven, doen. Het wordt een jaar van gesprekken en onderzoeken.

De contouren van de notaris van de toekomst zullen zichtbaar worden.

Bestuursvoorzitter Nick van Buitenen en directeur Hans Kuijpers lichten de plannen toe.

TEKST Henriette van Wermeskerken | BEELD Okapi

‘De visie “Notaris 2.0 die tot volgend jaar loopt, heeft twee pijlers: de maatschappelijke positie van het notariaat en de digitalisering van het recht’, vertelt Nick van Buitenen. ‘Voor de nieuwe visie bouwen we daarop verder en we voegen er een pijler aan toe: de beroepsbeoefenaar. De notaris, in zijn dubbelrol als ambtelijk functionaris en als ondernemer.’ Hans Kuijpers vult aan: ‘In sneltreinvaart komen allerlei ontwikkelingen op de notaris af. De digitalisering, maar ook de toegenomen verwachtingen die publiek en overheid hebben. De media staan vol over de poortwachtersfunctie die notarissen hebben, net als banken en accountants. We proberen al die ontwikkelingen bij te benen. Maar we zien ook onzekerheid: hoe moet de notaris met al die ontwikkelingen en verwachtingen omgaan?’ De vraag is dus hoe de notaris van de toekomst eruitziet. Dat raakt aan de eerste pijler: de maatschappelijke positie van het

notariaat. Want de notaris is maatschappelijk relevant en moet dat blijven, aldus Van Buitenen en Kuijpers.

VERBINDING

De zoektocht naar de notaris van de toekomst gebeurt aan de hand van het thema ‘Dromen, durven, doen’. ‘We gaan vragen stellen’, zegt Van Buitenen. ‘Wat voor notarissen willen wij straks zijn, over welke vaardigheden moet de notaris van de toekomst beschikken, welke opleiding is daarvoor dan nodig?’ Kuijpers benadrukt dat het om open vragen gaat, die de KNB vooraf niet gaat invullen. De antwoorden die tot de nieuwe visie gaan leiden, zullen in gezamenlijkheid tot stand komen. In verbinding tussen de leden en de KNB, tussen leden onderling, in verbinding met consumenten en stakeholders, via actieve betrokkenheid van verschillende doelgroepen.

GIDSFUNCTIE

Van Buitenen: ‘Als je naar een onderwerp als blockchain kijkt, dan kun je je laten overvallen

door kreten in de media dat blockchain de notaris van de kaart zal vegen. Maar je kunt beter kijken of je blockchain en andere beschikbare technologie als gereedschap kunt inzetten voor je werk. Wij zijn zelf met blockchain gaan experimenteren, met als doel zo veel mogelijk notarissen deel te laten nemen. Aan ons gesloten blockchain, want het moet natuurlijk beveiligd zijn, doen nu 75 notaris-kantoren mee. Het is onderdeel van ons innovatieplatform. Als notarissen willen we digitalisering omarmen en ons daarnaast presenteren als adviseurs van vlees en bloed, die een gidsfunctie vervullen en mensen helpen om in het oerwoud van vernieuwingen en regelgeving de weg te vinden.’

Kuijpers: ‘Als nieuwe technologieën een deel van het werk van de notaris gaan overnemen, worden de *soft skills* mogelijk belangrijker. De computer helpt bij de totstandkoming van de akte, en de notaris krijgt hierdoor meer ruimte voor het contact met de cliënt. Deze ontwikkelingen vragen ook wat van de opleiding.’ Sommige notarissen zullen zich op nieuwe

DOEN

‘Mooi weer kan voor droogte zorgen en een teken van klimaatverandering zijn’

digitale mogelijkheden storten en zich daarin grondig verdiepen, velen zullen dat niet doen. En dat hoeft ook niet. Kuijpers: ‘De bestuurder van een auto hoeft niet alles te begrijpen van wat onder de motorkap gebeurt. Maar hij moet wel naar buiten kijken en inzicht in het verkeer hebben, terwijl hij de auto bestuurt.’

VERGEZICHTEN

In feite moeten notarissen keuzes maken voor een toekomst die niemand nog kent. De KNB probeert in die verte van de toekomst te kijken en het notariaat voor te bereiden op wat er komen gaat. Van Buitenen besteedt ongeveer drie dagen per week aan het voorzitterschap en werkt twee dagen als notaris. ‘Vanaf de roze wolk die KNB heet, met heuse vergezichten, daal ik dan weer af de praktijk in en sta ik weer met beide benen op de grond, net als de andere bestuursleden. Als bestuur proberen we die dagelijkse praktijk te ontstijgen en in de verte te kijken. Naar ontwikkelingen in de maatschappij, in de wereld. En wat we zien aankomen, willen we graag delen. Met de leden en met anderen, zoals de politiek, de overheid, de makelaardij, het Kadaster, de

advocatuur. Wat verwacht men van de notaris? Hoe bereidt de notaris zich op nieuwe ontwikkelingen voor?’ Van Buitenen trekt een vergelijking met het weer. ‘Zien we een bui aankomen, dan moeten we regenjassen aantrekken. Maar mooi weer betekent niet altijd goed nieuws. Mooi weer kan voor droogte zorgen en een teken van klimaatverandering zijn. Ook zulke ontwikkelingen raken de beroepsgroep.’

GESPREK

Dromen over de notaris van de toekomst, en vervolgens durven en doen: plannen maken, de nieuwe visie formuleren. ‘Bij notaris denken we aan de notaris, de ondernemer, maar ook aan de kandidaten en de medewerkers: het notariskantoor als geheel’, zegt Van Buitenen. Het overleg gebeurt in de gebruikelijke platforms, zoals de ringvergaderingen en de ledenraad, maar vooral ook buiten de vaste vergaderstructuren om. Van Buitenen: ‘Dit is echt het jaar van het gesprek met de leden. We organiseren regiobijeenkomsten waarop wij als bestuur met groepen leden in gesprek gaan. Daarbij is de notariële regelgeving onderdeel van het gesprekstema. Die is op dit moment nog niet afgestemd op ontwikkelingen als blockchain, smart contracts en artificial intelligence en ook niet op verwach-

tingen als die van de poortwachtersrol. Een oud-notaris, Christiaan Stokkermans, heeft voor ons in kaart gebracht hoe die regelgeving eruit zou kunnen zien en daar een notitie over geschreven. Een discussiestuk, waarop we graag input van anderen krijgen.’

Er wordt een ‘Dream Team’ opgericht, een groep van enthousiaste leden die het leuk vinden mee te denken en de rode draad van het thema bij verschillende bijeenkomsten dit jaar concreet te maken. Kuijpers: ‘Misschien zijn er ringen die zich ook over het beeld van de notaris van de toekomst willen buigen en dat vervolgens met andere ringen willen delen, zodat die er mee verder kunnen. Een soort estafette.’

De KNB gooit op allerlei manieren de netten uit om input te krijgen. Maar het is niet de bedoeling hier pas tegen het najaar wat mee te doen. ‘Nee, we zullen tussendoor de ideeën en uitkomsten van discussies en onderzoeken delen’, zegt Kuijpers. ‘Dromen, durven en doen gaan vloeiend in elkaar over. Zo komen we stap voor stap verder.’ ■

.....
Meedenken over de notaris van de toekomst? Ideeën, suggesties en voorstellen zijn van harte welkom. Mail naar ddd@knb.nl of discussieer mee in de groep van de KNB op LinkedIn.

Discussienota
Christiaan Stokkermans

‘Minder regeltjes, meer eigen verantwoordelijkheid’

Om te kunnen meedenken over nieuwe notariswetgeving en de maatschappelijke bijdrage van het notariaat krijgt iedereen begin maart een ‘werkboek’ in de bus, dat zal worden besproken tijdens de regiobijeenkomsten. Auteur en oud-notaris Christiaan Stokkermans zet in op deregulering en meer ruimte om te ondernemen. ‘Iedere mening doet ertoe.’

TEKST Lex van Almelo | BEELD Truus van Gog

Wie is Christiaan Stokkermans?

‘Ik heb altijd in de ondernemingspraktijk van een groot kantoor gewerkt: eerst Loeff & Van der Ploeg, toen Loeff Claey's Verbeke en daarna Allen & Overy. Ik ben gestopt om het proefschrift te schrijven waarop ik in 2017 ben gepromoveerd: *Sleutels voor personenvennootschapsrecht*. Nu ben ik zelfstandig adviseur.’

Vanwaar deze opdracht?

‘Over enige tijd komt de regulering van het rechtsbestel weer hoog op de agenda van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Daar hoort het notariaat bij en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) wil daar proactief op inspelen. Door binnen de beroepsgroep nu al de discussie aan te gaan over knelpunten en verbetermogelijkheden, kan het notariaat straks een krachtig geluid laten horen. Reflectie op de toekomst past ook bij de maatschappelijke verantwoordelijkheid

die het notariaat heeft. In de beroepsgroep leven allerlei goede ideeën. Die willen we naar boven brengen.’

AANTREKKINGSKRACHT

U schrijft dat het notariaat een vrij kleine beroepsgroep is en dat het soms lastig is om medewerkers en opvolgers te vinden. Zijn dat niet ook redenen om over de toekomst na te denken?

‘De aantrekkingskracht van het notariaat en het vasthouden van goede mensen zijn zeker aandachtspunten. De aanwas kan worden verbeterd door studenten minder snel te dwingen tot een keuze voor het notariaat en door herintreding en de overstapmogelijkheden tussen notariaat en advocatuur te versoepelen. Meer mensen “toegevoegd notaris” maken en het recht geven zich “notaris” te noemen, is ook een veelgehoorde wens. Bovendien heb ik gemerkt dat veel notarissen meer ruimte willen om een eigen invulling te geven aan de praktijk. Denk aan de advocaat-

notaris en het openen van bijkantoren. Zulke mogelijkheden kunnen het beroep aantrekkelijker maken, opvolgingsproblemen helpen oplossen, nieuwe verdienmodellen opleveren en bijdragen aan de kwaliteit van de dienstverlening. Ik wil niemand iets opdringen, alleen belemmeringen wegnemen.’

Uw voorstellen bevorderen concurrentie binnen het notariaat. Gaat dat niet ten koste van de kwaliteit van de dienstverlening?

‘De notariële dienstverlening heeft een formele en een inhoudelijke kant. De formele is bijvoorbeeld registreren en identificeren. De inhoudelijke kant omvat advisering, creativiteit, transactievermogen, meedenken, oplossingen verzinnen ... Op beide fronten kan de gemiddelde kwaliteit omhoog. Meer onderlinge concurrentie en meer ruimte voor pluriformiteit kunnen daaraan bijdragen. Een notariële kantoor wordt zo gestimuleerd om een eigen formule neer te zetten op het brede notariële speelveld en daarvan een succes te

maken. Zowel commercieel als kwalitatief. Dat gaat samen: het is aan de notaris om een dienst aan te bieden waarop de cliënt zit te wachten en waarvoor de cliënt wil betalen. Publieke instanties kunnen slechts randvoorwaarden scheppen en de minimumkwaliteit bewaken.'

Hoe komt een notaris dan aan een opvolger?
'Er zijn notariskantoren die inderdaad moeilijk een opvolger kunnen vinden. Onder meer omdat kandidaten de praktijk weinig enerverend vinden. Eén van de oplossingen is het verbod op bijkantoren opheffen. Een ander notariskantoor kan een kantoor dan overnemen en daar bijvoorbeeld een toegevoegd notaris neerzetten. Met bijkantoren kun je de bereikbaarheid voor cliënten waarborgen. Een bijkantoor kan klein zijn, maar door de inbedding in het grotere geheel van de kantoororganisatie toch hoogwaardige dienstverlening aanbieden. Voor kwalitatief goede dienstverlening zijn niet alleen de juiste mensen nodig, maar ook een sterke kantoororganisatie.'

REGULERING

Wat moeten de publieke instanties precies doen?

'Bij publieke instanties denk ik aan de Commissie Toegang Notariaat, de KNB, het Bureau Financieel Toezicht (BFT) en de tuchtrechter. In mijn optiek moeten die ruimte geven en de notaris helpen om randvoorwaarden te scheppen voor een optimale dienstverlening. Voor de KNB zie ik bijvoorbeeld een centrale rol bij de ontwikkeling naar elektronische akten en een nationale elektronische aktebank. De tuchtrechter blijft doen wat die doet. Ik ben níét voor hogere drempels. Dan zeg ik: "Kijk niet wat een ander kan doen, maar wat je zelf kunt doen om klachten te voorkomen of af te handelen.'"

U wilt het eenmalige ondernemingsplan vervangen door een periodiek te reviewen praktijkplan. Is dat niet méér regulering in plaats van minder?

'Dat valt wel mee. Het nieuwe plan gaat uit van het kantoor en niet meer van de individuele aspirant-notaris. Dus dat zijn per saldo minder plannen. Het legt ook meer nadruk op de kantoororganisatie als geheel en de hoogwaar-

'Voor kwalitatief goede dienstverlening zijn niet alleen de juiste mensen nodig, maar ook een sterke kantoororganisatie'

dige dienstverlening die het kantoor nastreeft. Kantoren krijgen meer vrijheid, maar worden ook uitgedaagd om geregeld te laten zien hoe zij hun maatschappelijke rol willen invullen. De kracht zit in de combinatie van die twee dingen.'

Welke rol spelen de auditoren hierbij?

'In mijn voorstel wordt een update van het praktijkplan besproken tijdens de reguliere audits. De auditoren kijken niet alleen of de notaris zich houdt aan de regeltjes, maar helpen de notaris zelf verantwoordelijkheid te nemen. Ik ben voor minder regeltjes en meer eigen verantwoordelijkheid. Zo kan het praktijkplan de coachende functie van de audits versterken.'

Volgens sommige critici is de discussienota te veel geschreven vanuit het gezichtspunt van grote kantoren.

'Die kritiek suggereert dat mijn voorstellen niet goed zijn voor kleinere notariskantoren. Maar op welk punt doe ik kleinere kantoren dan tekort? Ik zie de kritiek als een gevoel en moedig de critici aan om dat concreet te maken. Een stevige organisatie van het kantoor, alleen of in netwerkverband, is een belangrijke waarborg voor kwaliteit en continuïteit. Dat is zeker niet alleen voor grote kantoren weggelegd. Ik pleit juist voor pluriformiteit.'

Hoe gaat het nu verder?

'Ik wil, zoals gezegd, belemmeringen wegnemen en de goede basis behouden. Nee, de problemen in het notariaat zijn niet de enige aanleiding om te praten over de toekomst.

Het is altijd goed om zo nu en dan te kijken naar wat we doen en wat beter kan. In dienst van de maatschappij en in het eigen belang van notarissen. Dat gaat hand in hand. Ik hoop dat leden hun stem laten horen, want iedere mening doet ertoe.' ■

Vanaf 18 maart tot en met 2 april vinden er verspreid over het land vijf regiobijeenkomsten plaats met als onderwerp 'De toekomst van (de Wet op het) notarisambt'. Een van de inspiratiebronnen die tijdens deze bijeenkomsten wordt gebruikt om het gesprek op gang te brengen, is de discussienota van Stokkermans. Alle leden ontvangen deze begin maart in de vorm van een werkboek. Naast Stokkermans' visie presenteert ook een aantal hoogleraren hun mening tijdens de regiobijeenkomsten. Hebt u zich nog niet opgegeven? Dat kan nog via NotarisNet/Over KNB en Opleidingen.

NOTARIAAT

OVER DE GRENS

De wereld wordt steeds kleiner en dat heeft ook gevolgen voor (kandidaat-)notarissen. Huizen in en erfenissen uit het buitenland zijn al lang geen uitzondering meer. In deze serie belichten experts de notariële kant van een land waar het Nederlandse notariaat regelmatig mee te maken heeft. Deze keer is dat Duitsland.

‘We adviseren ze te kiezen voor het Nederlandse erfrecht’

TEKST Martijn Rip | BEELD Truus van Gog

Duitsland kent twee soorten notarissen: de *Nur-Notare* en de *Anwaltsnotare*. De eerste is vergelijkbaar met de notaris zoals in Nederland. De tweede kan ook optreden als advocaat. Waar je welke soort notaris kunt vinden, verschilt meestal per deelstaat. Het hangt zelfs af van de oever van de Rijn: rechts van de Rijn hebben ze de *Anwaltsnotare*, links de *Nur-Notare*.

VREEMD

Voor notaris Jeroen Schoot zijn dit al lang geen geheimen meer. Het kantoor in Doetinchem waar hij werkt, richt zich al jaren op de Duitse markt. ‘We worden bijvoorbeeld vaak benaderd door Duitsers, zowel particuliere als zakelijke cliënten, die onroerend goed in Nederland kopen. Voor hen maken we een tweetalige akte.’

Het Duitse notariële systeem lijkt veel op het systeem zoals dat vroeger ook in Nederland bestond. ‘Dus met vaste standplaatsen en een beperkte vestiging. Als er een plek vrijkomt, kun je daar op solliciteren. Ook werken ze nog met vaste tarieven. Terwijl de Nederlandse notaris sinds 1999 steeds ondernemender is

‘Kinderen hebben in Duitsland een vrijstelling van vier ton per ouder’

geworden, wordt daar in Duitsland nog steeds heel vreemd tegenaan gekeken.’ Daarnaast richt de Duitse notaris zich vooral op de akte. ‘Die moet een duidelijke inhoud hebben en die lezen ze ook helemaal voor. Fiscale adviezen geven doen zij niet, in hun ogen zijn we hier soms meer een advocaat.’

NALATENSCHAPPEN

Een van de grote verschillen met Nederland is de wijze van afwikkeling van nalatenschappen. Dat gebeurt in Duitsland namelijk door het *Amtsgericht*, oftewel de rechtbank. Het *Zentrales Testamentenregister* brengt het *Amtsgericht* op de hoogte van een overlijden en informeert of er een testament voorhanden is. ‘Het *Amtsgericht* gaat vervolgens op zoek naar erfgenamen, informeert hen en vraagt of zij de nalatenschap willen aanvaarden. Pas als het overlijden in het *Grundbuch*, het Duitse kadaster, wordt verwerkt, komt de notaris in beeld. Die komt alleen maar in actie als erfgenamen of andere belanghebbenden daarom verzoeken. De termijn waarbinnen een erfgenaam zijn keuze – wel of niet aanvaarden – moet maken, is in Duitsland erg kort: zes weken. In Nederland staat daar in beginsel geen termijn voor.’ Anders dan in Nederland is het testament in Duitsland niet altijd door een notaris opgemaakt. ‘Duitsers kunnen ook zelf een handgeschreven testament maken en dat voor inschrijving bij het *Amtsgericht* aanbieden. De rechtbank zorgt dan voor registratie in het testamentenregister.’

BLOEDLIJN

Het erfrecht zelf verschilt ook, legt Schoot uit. ‘In Duitsland gaan ze uit van het beschermen van de bloedlijn, wij van bescherming van de langstlevende. Daardoor kunnen kinderen in Nederland de legitieme portie pas opeisen als de langstlevende is overleden. In Duitsland is die meteen opeisbaar. Veel Duitse ouders maken daarom samen een gemeenschappelijk testament waarin zij elkaar tot enig erfgenaam benoemen. Kinderen worden tot erfgenamen in tweede instantie benoemd, voor als beide ouders zijn overleden. Om te voorkomen dat kinderen daar niet mee instemmen en hun legitieme opeisen, laten ouders hun kinderen bij voorbaat afstand doen van de legitieme. Uiteraard wordt hun dan meestal iets in het vooruitzicht gesteld, bijvoorbeeld een schenking.’

‘Als kantoor hebben we ook veel te maken met Nederlanders die in Duitsland zijn gaan wonen. Door de Europese Erfrechtverordening is het Duitse erfrecht van toepassing als Nederlanders

op moment van hun overlijden hun vaste woonplaats hebben in Duitsland. Daar schrikken mensen van. We adviseren ze daarom te kiezen voor het Nederlandse erfrecht. Dat is veel flexibeler.’ Hou er wel rekening mee dat je alleen voor het erfrecht een keuze hebt, niet voor de erfbelasting, waarschuwt Schoot. Wie in Duitsland woont, valt automatisch onder de Duitse erfbelasting. En dat levert fiscale voordelen op. ‘Kinderen hebben in Duitsland een vrijstelling van vier ton per ouder. Ook kunnen ouders hun kinderen per tien jaar vier ton schenken.’

WONING

Ook bij de aankoop van een woning heeft de notaris een andere rol. ‘Hier sluit je een koopcontract bij de makelaar, in Duitsland is de koop pas rond met een notariële akte. Het is daar niet ongebruikelijk dat een verkoper meerdere makelaars heeft. Na de akte gaan de kopers pas van alles regelen, terwijl de notaris hier aan het einde van het proces zit. Daarnaast is de Nederlandse notaris op het gebied van de betaling van een woning de spin in het web. In Duitsland niet. Daar gaat het geld niet via de notaris, maar via de bank.’

LEVENSTESTAMENT

Het mag geen verrassing zijn, maar Schoot beschrijft Duitsland als een zeer geordend land. ‘Ook vóór de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) hechtten ze al veel belang aan privacy.’ Als bijvoorbeeld iemand een ongeluk heeft gekregen en diens partner informeert in het ziekenhuis naar de situatie van de patiënt, is de kans groot dat de arts daar niks over zal zeggen. Vanwege de privacy van de patiënt en de zwijgplicht van de arts. ‘Door zulke medische aangelegenheden hebben veel mensen in Duitsland een levenstestament, het zogenoemde *Vorsorgevollmacht*. Daarin staat een medische volmacht, maar ook vaak een volmacht om geld en goederen te regelen. Het levenstestament kan onderhands worden gemaakt, door een formulier van een website te downloaden en in te vullen. Maar het kan ook worden opgesteld door de notaris. Het heeft dan meer bewijskracht, wat voor banken erg belangrijk is. De notaris checkt namelijk de identiteit van personen en of zij nog wilsbekwaam zijn. De *Vorsorgevollmacht* wordt vervolgens geregistreerd in een landelijk register. Daarin kan een belanghebbende nagegaan of een levenstestament is opgesteld. In Duitsland kan het opstellen van een *Vorsorgevollmacht* door de notaris voor vermogende

cliënten een kostbare aangelegenheid zijn. Vanwege de vaste tarieven – en die zijn inkomensafhankelijk – moeten ze daar soms duizenden euro’s voor betalen.’ Ook het kantoor van Schoot kan Duitse levens-testamenten in het Duitse register inschrijven. ‘Zover ik weet zijn we de enige in Nederland die dat doen. Wanneer een *Vorsorgevollmacht* is ingeschreven, krijgt de cliënt een pasje toegestuurd door de *Bundesnotarkammer*, die het register beheert. De cliënt moet dat pasje in het ziekenhuis laten zien, zodat het medisch personeel weet wie er over de medische situatie op de hoogte gehouden mag worden.’

TAAL

Het grootste probleem wat Nederlandse notarissen ervaren met zaken met een Duitse connectie, blijft toch de taal. ‘Bij het *Amtsgericht* spreken ze nauwelijks Engels. Veel wat ze in Duitsland doen, lijkt op wat we hier doen, maar er zijn veel nuanceverschillen. Pas dus op wat je doet. Vraag hulp aan iemand die er verstand van heeft.’ ■

DUITSLAND

- Inwoners:** 82,7 miljoen
- Oppervlakte:** 357.578 km²
- Aantal notarissen:** 7.088
- Notarissen per 100.000 inwoners:** 8,6
- Opleiding:** een studie rechten, waarna een kwalificatieperiode van drie tot zes jaar volgt. Als het examen met succes is afgelegd en er een plekje vrijkomt – Duitsland kent nog vaste standplaatsen en een beperkte vestiging – is het mogelijk notaris te worden.
- Pensioenleeftijd:** 70 jaar

Grote notariskantoren zijn in Duitsland een relatief onbekend fenomeen. Een kantoor heeft maximaal twee *Nur-Notare*. Alleen *Anwaltsnotare* hebben zich soms verenigd in grotere kantoren. Kandidaat-notarissen kennen ze niet in Duitsland. Waarneming gebeurt daarom vaak door notarissen van buiten het kantoor.

Wie erft het familiehuusje?

Mama heeft een schattig buitenhuisje. Laatst vertelde ze mij dat ik het krijg als zij er niet meer is. Maar kan dat zo maar? Mijn broer en zus hebben er toch ook recht op? Onze notaris heeft moeder geholpen om haar wensen heel precies in haar testament vast te leggen. Met aandacht voor ieders belangen en rechten. En dus zonder scheve gezichten straks binnen de familie.

Lees meer op:
[www.notaris.nl/
testament](http://www.notaris.nl/testament)

Je regelt het bij de notaris

De laatste

Dit is mijn laatste column in dit magazine. Ik weet niet hoeveel ik er precies geschreven heb, maar het is tijd voor nieuw bloed. In mijn columns besteedde ik vaak aandacht aan de positie van de vrouw binnen het notariaat (die moest en kan nog steeds beter, nietwaar?) en ook aan het imago van het notariaat, dat nog altijd 'licht stoffig' is. Het 'hipheidsniveau' (ja, ja, een nieuw woord) van ons notariaat moet naar een nog (!) hoger peil getild worden. We doen daar met zijn allen best veel aan, maar we moeten kritisch blijven. Het kan nog veel beter.

RACEMONSTER

Als het om de positie van de vrouw gaat, zie ik in de wereld om mij heen steeds meer positieve ontwikkelingen. Zo zullen er over niet al te lange tijd Formule 1-wedstrijden worden gehouden waar vrouwen aan meedoen. Hoe geweldig is dat? Stephane Kox zal hoogstwaarschijnlijk ons Nederlandse vrouwelijke racemonster worden; de F1-autoriteiten hebben haar al goed in het vizier (*eat your heart out, Max!*). En het is ook nog eens

Ik word overal met open armen ontvangen

een prachtige 'vrouwelijke' vrouw; googlel haar gerust! Laten wij dus niet achterblijven in het notariaat.

GELEERD

Maar goed, mijn laatste column dus na zeker een aantal jaar en in die jaren is er ook veel gebeurd. De belangrijkste zakelijke gebeurtenis in die jaren is voor mij persoonlijk het besluit om als interimmer aan de slag te gaan. Ik heb er geen moment spijt van gehad. Ik word overal met open armen ontvangen, ik heb zo veel nieuwe, leuke, superslimme en gezellige mensen ontmoet. Zoveel gezien van hoe ieder kantoor zijn eigen manier van werken heeft en ik heb dus ook zo ontzettend veel geleerd. Zoals het er nu naar uitziet, wil ik daar nog niet mee stoppen; er zijn nog zo veel mensen en kantoren die ik (beter) zou willen leren kennen.

AFSCHEID

Inmiddels ben ik weer bij, een voor mij, nieuw kantoor begonnen en toen ik enkele weken geleden kennis kwam maken, werd mij gevraagd of ik het niet moeilijk vond om iedere keer weer een nieuwe werkomgeving te hebben, met nieuwe collega's, nieuwe systemen en een nieuwe of andere manier van werken. Nee, was mijn antwoord, dat vind ik niet moeilijk. Ik vind het juist heel leuk en vind het een uitdaging om zo snel mogelijk deel uit te maken van het team en mee te draaien alsof ik er altijd al was. Wat ik wel moeilijk vind, is om weg te gaan. Elke keer als ik de deur achter mij dichttrek omdat de opdracht 'klaar' is, heb ik moeite met het afscheid en denk ik soms zelfs bij mijzelf: waarom doe ik dit nu? Ik heb het zo leuk gehad en nu moet ik het weer afsluiten? Daar zal ik niet aan wennen.

DANK

En nu neem ik dus ook afscheid van de *Kanocolumn* en ook dat is moeilijk. Ik heb de column altijd met veel enthousiasme geschreven, maar ik draag het stokje nu graag over. Ik wens mijn opvolger(s) veel succes, maar vooral veel plezier. Tot slot, veel dank aan de redactie die altijd enthousiast was over mijn columns en goed meelas en natuurlijk dank aan de lezers. Dag!

Cindy van Liempdt,
interim kandidaat-notaris

A woman with brown hair and glasses, wearing a red V-neck dress and a brown jacket, stands against a light blue background. She is smiling and looking towards the camera. The text 'Goede informatie is zó belangrijk' is overlaid on the lower part of the image.

‘Goede informatie
is zó belangrijk’

‘Laagdrempeligheid vind ik belangrijk’

Rinske Mantel begon op haar vijftiende als turntrainster, maar werkt inmiddels twintig jaar met veel plezier in het notariaat. Zij is mede-eigenaar van Mantel en Overtoom en werkt in Andijk. Toch is ze nog regelmatig in de turnhal te vinden.

TEKST Henriette van Wermeskerken | BEELD Truus van Gog

‘E lke dag ga ik met plezier naar mijn werk. Als dat niet zo was, dan zou ik andere keuzes maken in het leven. Dit is een prachtig vak. Je ontmoet veel mensen, allemaal verschillend, en je krijgt van iedereen een stukje van zijn of haar leven mee. Al snel nadat ik op dit kantoor begon, als kandidaat-notaris in 2000, wist ik dat ik notaris wilde worden. Ik heb mij altijd vol voor dit mooie vak ingezet, en ik wilde daar op een gegeven moment wel een eigen richting aan geven. In 2009 nam ik het kantoor over.’

COLUMNS

‘Hoe verlaag ik de drempel voor mensen om naar ons toe te komen? Hoe laat ik zien wie ik ben en wat ik doe? Ik ben columns gaan schrijven. Korte columns, in gewone taal, over onderwerpen waar veel mensen mee te maken hebben. Ze worden geplaatst in verschillende lokale kranten en huis-aan-huisbladen. Dat doe ik al sinds 2009. “Om ’n koppie bij de notaris”, heten mijn columns. Sinds kort staat er een cartoon bij: Suus en Siemen. Siemen verbeeldt de nuchtere Westfries, recht voor zijn raap. Suus is zijn dochter: modern, verstandig. Beeld trekt meer mensen en maakt de informatie nog toegankelijker. Ik heb plezier in het schrijven en ik merk dat het effect heeft. “Dag notaris, ik kom binnenkort ’n koppie bij je doen!”, hoor ik regelmatig als ik ergens kom. Soms plaats ik een tegoedbon bij de column, laatst bijvoorbeeld voor een gratis gesprek over het levenstestament. Zo’n bon geeft mensen vaak het zetje dat ze nodig hebben. Die laagdrempeligheid vind ik belangrijk, want ik wil graag dat mensen hun zaken goed geregeld hebben, zodat ze daar geen zorgen om hebben of krijgen.’

KANSEN

‘Verder spreek ik regelmatig op bijeenkomsten en onlangs gaf ik een webinar voor de Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO). Over de positie van de vrouw in het agrarisch bedrijf. Zo’n vrouw doet vaak de huishouding en de boekhouding. Misschien heeft ze er een kleine baan bij, maar ze deelt dikwijls niet mee in het bedrijf. En dan is er vaak koude uitsluiting. Goede informatie is zó belangrijk. Ik doe daar zo veel mogelijk aan. Sinds 2007 organiseer ik “De Maand van het Testament”. Dan geven mijn collega en ik lezingen op verschillende plaatsen, over het testament en levenstestament. Gratis. De zalen zitten altijd vol. Onlangs ben ik ook geïnterviewd voor een plaatselijke en een agrarische krant. Jezelf zichtbaar maken en je kantoor laagdrempelig houden, betekent ook dat je kansen aangrijpt als je ze tegenkomt.’

AGRARISCH

‘Ik kom niet uit West-Friesland, maar die nuchtere mentaliteit spreekt mij aan. Afspraak is afspraak. Zo werkt het hier, en dat vind ik fijn. Mijn huis is naast kantoor. Mijn man heeft ook een eigen bedrijf, een tulpenkwekerij en -broeierij. De kleigrond waarop wij zitten, is daar heel geschikt voor. We hebben vier kinderen. Dan is het wel praktisch dat ik niet ver hoeft te reizen. De samenwerking met mijn man thuis is cruciaal. Om het begin van het tulpen-seizoen te markeren, stond de Dam in Amsterdam onlangs vol tulpen. Iedereen kon ze gratis plukken. Een project van de Stichting Tulpenpromotie Nederland, waarvoor ik de statuten heb gemaakt. Mijn compagnon Aad Overtoom in Benningbroek en ik hebben veel agrarische klanten. Aad en ik zijn lid van de Vereniging Agrarisch Specialisten in het Notariaat,

waar ik ook in het bestuur zit. Ook ben ik lid van de EPN en op dit moment actief in de Commissie Levenstestament. We hebben een lokale praktijk, maar zijn bijvoorbeeld ook huisnotaris voor de provincie Noord-Holland. Ik prijs mezelf gelukkig met een compagnon als Aad, een notaris met veel liefde voor het vak, een gigantische kennis en iemand die net als ik graag naar buiten treedt. Ons kantoor groeit en bloeit. We hebben 35 medewerkers.’

TURNEN

‘Hoewel mijn vader notaris was, lag het niet direct voor de hand dat ik dat ook zou worden. Toen ik vijftien was, was ik een fanatiek turnster en turntrainster. Ik trainde drie à vier dagen en gaf zeven dagen in de week les. Maar na mijn eind-examen was ik overdag vrij tot een uur of drie, dus ik dacht: laat ik eens wat nuttigs gaan doen. Dat werd rechten. Thuis heb ik het pas verteld toen ik bijna mijn prope-deuse had. Mijn vader was verbaasd, maar vond het fantastisch. Als student bleef ik turnen en zo heb ik mijn man ontmoet. Hij was drie keer Nederlands kampioen en deed mee aan het WK turnen in 1988 in Rotterdam. Zelf turnen wij niet meer. Twee keer in de week loop ik hard, dat maakt mijn hoofd leeg. Nu zijn onze twee oudste dochters fanatieke turnsters. Ze trainen vier keer per week in Amsterdam. Twee keer gaan ze zelf en twee keer per week zit ik ’s middags in de turnhal. Ik kan daar prima werken.’ ■

‘De agrarische sector is in beweging’

VASN

Steeds meer boeren ontpoppen zich als natuurbeheerder of veranderen hun akkers in een zonneweide. Niet voor niets luidt het thema van de VASN voor 2019 ‘De agrariër in transitie’. Bestuurslid Annet Varekamp en VASN-voorzitter Joost Verploegen lichten toe wat het betekent voor de agri-notaris.

| TEKST Peter Steeman

‘De agrarische sector is in beweging. Een belangrijke aanjager voor de veranderingen in het boerenbedrijf is het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat in 2014 werd vastgelegd’, legt Annet Varekamp uit. ‘Er is meer focus op aspecten als duurzaamheid en biodiversiteit. Daarnaast wordt als onderdeel van het GLB de inkomenssteun aan boeren afgebouwd. Ze moeten meer gaan innoveren. Dat zie je ook gebeuren. Boeren worden steeds actiever. Ik zie het zelf in de regio waar mijn notariskantoor is gevestigd. Bij ons in het noorden is biologisch boeren een *hot* item. Dan gebruik je geen bestrijdingsmiddelen, antibiotica en kunstmest. Ook neemt het aantal boeren dat zonnepanelen of windmolens op zijn land plaatst toe. Soms is het een aanvulling op hun boerenbedrijf, maar het kan ook een radicalere keuze zijn. Dan verandert het akkerland in een zonneweide.’

ANDERE WETTEN EN REGELS

Hoe raakt dit het werk van de agri-notaris? Varekamp: ‘Op een aantal manieren. Wanneer een agrariër overgaat op biologisch boeren horen daar andere wetten en regels bij. Bij een overdracht of pacht van grond moet de koper

‘Wat gebeurt er met de windmolens of zonnepanelen als de boer failliet gaat?’

op de hoogte zijn van die voorwaarden. En als een boer zonnepanelen plaatst of een windmolen, kan dat voor eigen gebruik zijn, maar deze kunnen ook het eigendom zijn van een andere partij. Energiebedrijven bieden bijvoorbeeld aan om daken van stallen te vervangen en van zonnepanelen te voorzien of het weiland ermee te vullen die ze vervolgens zelf exploiteren. Wat gebeurt er met de windmolens of zonnepanelen als de boer failliet gaat? De bank wil daarover zekerheid hebben voor ze instemt met een eventuele financiering. Die onzekerheid ondervang je met het opstalrecht. Er is heel veel juridisch mogelijk in de afspraken die exploitant, agrariër en bank met elkaar maken. Het is de uitdaging voor de agri-notaris om rekening te houden met al die belangen. Een windmolenpark vergt grote investeringen. Je ziet dat agrariërs steeds vaker samen optrekken om hun doel te realiseren. Boeren kunnen ook samen een energiecoöperatie opzetten. Er zijn al windmolenparken die op deze manier door agrariërs worden geëxploiteerd. Als notaris kun je bij het opstellen van de oprichtingsakte van de coöperatie en de statuten de wensen van de agrariërs realiseren.’

MAATWERK

Om de agri-notaris meer houvast te geven, is door de VASN een nieuw model opstalrecht ontwikkeld dat afwijkt van het KNB-model. ‘De agrariër heeft met andere uitdagingen te maken’, aldus Joost Verploegen. ‘De fiscale aspecten zijn bijvoorbeeld anders. Voor de

overdrachtsbelasting heeft de agrariër vrijstelling, maar dat kan veranderen als er sprake is van een opstalrecht voor zonnepanelen. En hoe zit het met de schaduwwerking? Wat moet je met je buurman regelen zodat hij geen bezwaar maakt? In principe is het vestigen van opstalrecht niet zo ingewikkeld, maar wat vermeld je in die akte wat specifiek is voor die situatie? Het is eigenlijk een overeenkomst. Dat maakt het contract leuk. Iedere modelakte is maatwerk.’

DYNAMIEK

Niet alleen de juridische vraagstukken zijn nieuw. Ook de dynamiek is anders dan voorheen, vindt Verploegen. ‘De partijen die zich bij de boer melden om zonnepanelen op zijn weide te plaatsen, gaan soms heel voortvarend te werk. Juist dan moet je je als agrariër goed laten adviseren. Wanneer je als notaris alleen in de eindfase betrokken bent bij de vestiging van het opstalrecht is je rol beperkter. Dan kijk je vooral naar de controle en kun je niet een partij adviseren, maar in het voortraject is die ruimte er wel. We worden als notaris in de rol van adviseur regelmatig gevraagd om te kijken naar een intentieverklaring. Een intentieverklaring moet eigenlijk over de bereidheid gaan om samen te werken, maar soms worden er al ontbindende voorwaarden of verplichtingen in geformuleerd. Dat kan ongewenst zijn. Voor het vestigen van het opstalrecht is het belangrijk dat je weet welke mogelijkheden je daarna nog hebt met het perceel. Wat betekent het als je een weiland vol zonnepanelen hebt? Misschien kun je het alleen nog verkopen met toestemming van de opstalhouder. Dat hoeft niet zo te zijn. Je kunt de akte van opstal zo formuleren dat je die vrijheid wel houdt.’ ■

ONDER DE WIEKEN

De veranderende boer vraagt om een leerrijge agri-notaris. De VASN faciliteert hem daarbij met een algemene ledenvergadering die 2 april plaatsvindt op 11 Beaufort, het informatiecentrum van het windmolenpark in de Noordoostpolder. Verschillende sprekers zijn hiervoor uitgenodigd om het onderwerp van meer context te voorzien.

VERENIGINGSNIEUWS

VON

Studiemiddag over de 'ruzie-AvA'

De VON houdt op 20 juni een studiemiddag over de 'De ruzie-AvA'. Welke rol kan de ondernemingsrechtnotaris spelen in de aanloop naar en tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders? Voor welke situaties kan de notaris komen te staan, waarvoor de statuten geen helder antwoord bieden? Wat speelt er bij beursfondsen, maar ook: wat is er bij de kleinere (familie)bedrijven aan de hand? Meer informatie over sprekers en onderwerpen volgt binnenkort.

Vraagbaak voor leden VON

De VON heeft een vraagbaak in het leven geroepen om vragen van leden te beantwoorden. Leden blijken steeds opnieuw behoefte te hebben om te sparren met een vakgenoot rond een inhoudelijke vraag. Dit gebeurt regelmatig tijdens de VON-bijeenkomsten, maar de vereniging biedt nu ook een digitale variant aan. Arnaud Wilod Versprille (Olenz Notarissen), Laurens Kelterman (VBC Notarissen), Robert-Jan Zwaan (Barents Krans) en Hendrik Bennebroek Gravenhorst (Lexence) zijn bereid om vragen van leden te beantwoorden. Deze vraagbaakfunctie is per direct beschikbaar en zal in eerste instantie gedurende een pilotperiode van een halfjaar lopen. Vragen kunt u stellen via vraagbaak@von-notaris.nl. Wanneer deze werkwijze zaken oplevert die voor alle leden van de VON interessant zijn, wordt deze vervolgens geanonimiseerd gepubliceerd op de website van de VON.

NRS

Werken aan een leesbare hypotheekakte

De KNB en de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) hebben de ambitie om te komen tot een beter leesbare basisset van hypotheekaktemodellen. Hiertoe is een werkgroep gestart met NVB, NRS en KNB. Na een oproep in het *Notariaat Magazine* is eerder al een eerste aanzet gedaan om te komen tot een begrijpelijke modeltekst. Deze kan nu verder worden uitgewerkt. Mocht de werkgroep in haar opzet slagen, dan is een mogelijke volgende stap het ontwikkelen van een begrijpelijke leveringsakte.

EPN

Presentatie nieuw model levenstestament

De commissie Levenstestament presenteert op maandag 25 maart het vernieuwde model tijdens een bijeenkomst in de Jaarbeurs te Utrecht. Bernard Schols, oud-notaris en hoogleraar Successierecht en Belastingen van rechtsverkeer, zet eerst het juridisch kader neer. Daarna zullen commissieleden Chanien Engelbertink, Petra de Jong, Rinkse Mantel en Anneke Vrengoor het model toelichten. EPN-leden krijgen tijdens de bijeenkomst de gelegenheid om te reageren. Meer informatie over de bijeenkomst is te vinden op www.epn-notaris.nl. Daarnaast is de brochure Levenstestament bijgewerkt. Exemplaren zijn te bestellen bij het secretariaat van EPN.

STICHTING IT-NOTARIS

De toekomst, Internet of Things en Legal Tech

Tijdens de bijeenkomst van de Stichting IT-Notaris op 16 april komen drie onderwerpen aan bod. Allereerst komen de ontwikkelingen binnen de stichting aan bod, die, zoals in het vorige *Notariaat Magazine* is aangekondigd, wordt omgezet in een vereniging: de rol van de leden, de relatie met SoftwareBorg, de ideeën over het cursusprogramma en de overige activiteiten. Daarna zal Arne Padmos een lezing houden over 'De noodzaak van security bij design voor Internet of Things'. Padmos is docent Network & Security Engineering aan de Hanzehogeschool in Groningen en kerndocent bij de leergang Ethical Hacking van IT Academy Noord Nederland. Ten slotte verzorgen Matthieu Paapst en Samantha van de Stouwe van ICT Recht in de middag de cursus Legal Tech: slimme contracten en blockchain. De bijeenkomst heeft plaats in het NH-Hotel in Amersfoort en duurt van 10.00 tot 16.30 uur.

VMN

VMN professionaliseert intervisie

Voor de leden van de VMN is intervisie een vast onderdeel van hun PE-verplichting. Dit geldt zeker voor de VMN-leden die zich hebben geregistreerd als mediator bij de

CURSUSSEN

EPN

Bespreking model Levenstestament

25 maart 2019
Jaarbeurs te Utrecht

COEP intervisiebijeenkomsten

April 2019

ALV en cursusdag 'mantelzorg, juridisch, fiscaal en praktisch bekeken'

21 mei 2019
Locatie Mereveld te Utrecht

Lustrum!

26 september 2019
Locatie Kameryck

Actualiteitendag

26 november 2019
Driebergen

Mediatorsfederatie Nederland (MfN). Om dit onderdeel levend en uitdagend te houden, experimenteert de VMN sinds kort met het inzetten van professionele intervisiebegeleiders uit de door de KNB samengestelde pool. De eerste resultaten hiervan zijn positief. Op verschillende plaatsen in het land ervaren de deelnemers aan intervisiegroepen de verdieping die een methodische aanpak van het goede gesprek over het werk biedt. Om verder direct van de leden te vernemen in welke richting de vereniging zich zou moeten ontwikkelen, bezoeken de bestuursleden van de VMN in dit voorjaar alle intervisiegroepen.

In deze rubriek beantwoordt een panel van in- en/of externe deskundigen allerlei vragen van (kandidaat-)notarissen. Die kunnen gaan over arbeidsvoorwaarden, verzekeringen, de notariële praktijk of een ander onderwerp. De experts zijn:

Nynke Janssen
| Juridisch adviseur

Josien Spanjaart
| Juridisch adviseur

Brenda Takken
| Juridisch adviseur

Mogen adresgegevens van erfgenamen in een verklaring van erfrecht worden opgenomen?

Nynke Janssen: 'Het Burgerlijk Wetboek (artikel 4:188) bepaalt wat in een verklaring van erfrecht moet worden meegenomen. Het betreffende artikel noemt alleen personen en zegt niet dat ook de adresgegevens moeten worden vermeld. Op grond van die bepaling volstaat het om gegevens op te nemen die de erfgenaam identificeerbaar maken. Dat wil zeggen: naam, geboortedatum en geboorteplaats. Erfgenamen zijn geen partij in een verklaring van erfrecht. Dus ook aan artikel 40 van de Wet op het notarisambt kan geen argument worden ontleend voor het aannemen van een verplichting de adresgegevens te vermelden in een verklaring van erfrecht. Op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) mag je niet meer persoonsgegevens opnemen dan strikt noodzakelijk is voor het beoogde doel. Wanneer een erfgenaam voldoende identificeerbaar is zonder adresgegevens mogen deze gegevens niet worden opgenomen in de verklaring van erfrecht.' ●

Wat zijn de consequenties voor een notaris na een gemeentelijke herindeling en een nieuwe vestigingsplaats als gevolg daarvan?

Josien Spanjaart: 'Op 1 januari 2018 hebben er weer gemeentelijke herindelingen plaatsgevonden. Als de notaris door zo'n herindeling van vestigingsplaats verandert, zijn de consequenties vrij overzichtelijk. De KNB houdt deze herindelingen bij en zorgt dat deze tijdig worden verwerkt. De ledenadministratie wordt dan ook direct bijgewerkt. De notaris hoeft dus niets aan de KNB of de ledenadministratie door te geven. De notaris zal wel een aangepast stempel moeten laten maken met de juiste

Waarom is het voor mij als notaris nuttig om doodgeboren kinderen te registreren in het BRP?

Brenda Takken: 'Voor ouders van een doodgeboren kind is het mogelijk ook dit kind te laten registreren in het personenregister. De gegevens van dit kindje worden bij de gegevens van de ouders geplaatst. Door de wijziging van de Wet Basisregistratie Personen (BRP) wordt op deze manier aan doodgeboren kinderen bestaansrecht te gegeven. Dit geldt ook voor kinderen die vóór 2019 dood zijn geboren. Deze registratie is niet zichtbaar voor de notaris, maar uitsluitend voor ouders en voor medewerkers van de gemeente. Notarissen kunnen dit kind ook opnemen in een testament als de ouders dit wensen.' ●

vermelding van de (nieuwe) gemeente. Ook zal hij de akte hierop moeten aanpassen. Met name de aanhef en de afsluiting van de akte wijzigen als gevolg van de nieuwe gemeente. Het ministerie van Justitie en Veiligheid, de kamers voor het notariaat en Bureau Financieel Toezicht worden ook op tijd op de hoogte gebracht. Hiervoor hoeven notarissen niks te doen. De notarissen die dit betreft, hebben van de KNB voorafgaand aan de doorvoering van de herindeling een brief hierover ontvangen. Daarin staat ook nog aanvullende uitleg over de doorwerking in onder andere het protocollenregister, het Centraal Digitaal Repertorium (CDR), het Centraal Testamentenregister en MijnKNB. Zulke brieven worden ook bij toekomstige herindelingen verzonden door de beroepsorganisatie.' ●

Facilitator?

An het begrip 'poortwachter' is de notaris inmiddels wel gewend. De toegenomen verwachtingen van de maatschappij jegens de notaris kan niemand in ons vak ontgaan zijn. Ervaren wij die verwachting als last? Natuurlijk, een poortwachter zijn, is iets waarop je kunt worden afgerekend, maar we kunnen het ook als kans zien.

ESSENTIEEL

De poortwachtersfunctie is een essentieel onderdeel van het totale systeem aan maatregelen om misbruik van het financiële stelsel voor witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen, zo stelde minister Grapperhaus laatst in de Tweede Kamer. De mogelijkheden om te frauderen, worden door digitalisering en andere technologische ontwikkelingen steeds groter

en internationaler. Dus wordt het beroep op de hoeders van het financiële systeem steeds groter. Dat geldt voor notarissen, accountants en banken. We zullen onze poortwachtersrol in het rechtsverkeer dus op orde moeten hebben, als een onmisbare partij bij de aanpak van fraude, witwassen en ondermijning. Een bestuurder van een van de grote banken zei laatst in *Het Financieele Dagblad*: 'De banken die de poortwachtersfunctie op orde hebben zullen vooruitkomen, de andere banken niet.'

COLLECTIEF

Ongebruikelijke transacties moeten worden gemeld volgens de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Notarissen doen dat veel meer dan advocaten. Onlangs bedankte een medewerker van de FIU-NL de notarissen voor al hun honderden meldingen per jaar. Dankzij u vangen wij boeven, zo was haar boodschap. Afgelopen zomer werd de wet aangescherpt, waardoor wij onze interne organisatie nog beter op orde moeten hebben. Nog vaker vragen, doorvragen en vastleggen. In de praktijk blijkt dat notarissen de voorschriften niet concreet genoeg vinden. Zijn wij eigenlijk wel toegerust om ieder voor zich een verscherpt cliëntenonderzoek te verrichten? De KNB is bezig te onderzoeken op welke wijze de beroepsgroep hiermee collectief kan worden ondersteund.

NIEUWE AANPAK

In de jacht op fraudeurs vindt de overheid zichzelf nog niet effectief genoeg. Dus heeft het Openbaar Ministerie recent gekozen voor een nieuwe aanpak. Men gaat de witwaspraktijken van criminelen verstoren door de aanpak van faciliterende dienstverleners, 'zoals notarissen'. Als we geen geld van ze kunnen afpakken, moeten we zorgen dat de

gebruikte witwasmethode niet nog een keer kan worden gebruikt, zo zei een officier van justitie. De notaris wordt hier neergezet als facilitator voor criminelen, terwijl de betrokken notaris zichzelf eerder als slachtoffer ziet.

BEWUST

Helder is dat notarissen geen medewerking moeten verlenen aan financieel-economische criminaliteit en ongebruikelijke transacties moeten melden, maar zijn we ons daarvan altijd bewust? Ik ben er groot voorstander van dat poortwachters die bewust criminele activiteiten faciliteren strafrechtelijk worden aangepakt. Minder enthousiast word ik als dezelfde pijlen zich richten op de 'onbewuste' poortwachter. Zeker als het onduidelijk is tot hoever de zorgplicht van een notaris precies reikt en daarvoor slechts beperkte middelen voorhanden zijn. Wat mij betreft dient het woord 'facilitator' slechts te worden gebruikt als een poortwachter zich bewust is van zijn faciliterende handelen.

ANGSTIG

De wetgever, het Openbaar Ministerie, de andere fraudebestrijders en de toezichthouders moeten zich realiseren dat zij het notariaat nodig hebben in hun strijd tegen fraude en ondermijning. Zo biedt ons Centraal Digitaal Repertorium een schat aan informatie voor de Belastingdienst. Als poortwachter zijn wij een onmisbare schakel in de keten van fraudebestrijding. Als een jacht op facilitators ertoe leidt dat ook onbewuste handelingen kunnen leiden tot straf, zullen notarissen bang worden en zich terugtrekken in hun schulp. Zij zullen alles doen om te voorkomen dat zij zelf slachtoffer worden en zich focussen op het zetten van vinkjes op de juiste plekken. Is dat wel gewenst? Wat schiet de maatschappij op met dit soort angstige notarissen?

DURVEN

Notarissen hebben een vooraanstaande positie in de samenleving en dat is niet voor niets. Van ons mag worden verlangd dat wij onze verantwoordelijkheid nemen. Dat lukt echter alleen als wij durven na te denken en zelfstandig beslissingen durven te nemen: doorgaan of stoppen, melden of niet? Het is lang niet altijd zo eenvoudig als het lijkt, het zijn keuzes die afhangen van de omstandigheden van het geval. Geef ons die ruimte, zet ons in de juiste positie en benut ons werk, zowel onze akten als onze meldingen. Zijn notarissen behalve poortwachters dus ook facilitators? Jazeker, maar andersom dan verondersteld. Wij faciliteren de bestrijders van fraude en zijn daar trots op! ■

Nick van Buitenen | VOORZITTER KNB

Moderne notariële kunst lastig te vinden

De zoektocht naar de notaris van nu in de kunst bleek moeilijker dan gedacht. Op de oproep om foto's van tekeningen, schilderijen of andere kunst met daarop de moderne notaris te mailen, kwamen slechts vier inzendingen binnen.

Wanneer een notaris in de kunst verschijnt, is dat meestal het clichébeeld: een oudere man in driedelig grijs. In het kader van het 175-jarig bestaan van de KNB deden we daarom de oproep om met kunst te komen dat niet aan dit beeld voldoet. Betto van der Deijl stuurde twee door Robert van Oossanen vervaardigde schilderijen in. Ook Erik Postmus fotografeerde twee schilderijen, met daarop ambtszegels en de tekst 'verba volant, scripta manent'. Verder stuurde Jef Oomen een notariële notenkraker in en Nicoline Lopez een beeldje van een schrijvende notaris. Alle vier de inzenders ontvingen een culturele prijs.

Notaris.nl nu op social media

Wat doet de notaris? Waarvoor kun je bij hem of haar terecht? Om de rol van de notaris duidelijk te maken, is de KNB in februari begonnen met het gebruik van social media voor de consument. De website notaris.nl heeft daarom sinds half februari een Instagram-account, Facebookpagina en YouTube-kanaal. Elke week verschijnen er minimaal twee berichten op de socialmediakanalen. Dit kan een bericht, een artikel, een poll of een video zijn. Notariskantoren kunnen de berichten delen en de kanalen bekendmaken bij hun klanten. Zoek op de genoemde socialmediakanalen naar notaris.nl, volg ons en delen maar!

Meer informatie: KNB, Kevin Kromhout, k.kromhout@knb.nl, 070 3307101

'Volmacht kan problemen bij vermissing voorkomen'

Partners van langdurig vermiste personen kunnen geen financiële zaken afhandelen zolang de vermiste persoon niet is gevonden. Ook niet als zij zijn getrouwd. De Tweede Kamer sprak hier op 13 februari over. De KNB heeft de minister eerder laten weten dat een algemene volmacht, zoals een levenstestament, bij de notaris uitkomst kan bieden.

Tijdens het Algemeen Overleg Slachtofferbeleid in de Tweede Kamer werd besproken wat er gedaan kan worden aan de problemen die familieleden van vermiste personen ervaren. Een partner krijgt vaak geen

nabestaandenpensioen, maar heeft wel een hypotheek die gewoon moet worden afgelost. Minister Sander Dekker van Rechtsbescherming zei in gesprek te gaan met de minister van Financiën om te kijken wat er kan worden gedaan als het gaat om vermissingen. Zo wordt onder andere gekeken naar de rol van de Belastingdienst. De KNB ziet het gebruik van een levenstestament als een geschikte optie.

Meer informatie: KNB, Madeleine Hillen, m.hillen@knb.nl

Notarissen krijgen EU-les

Wie doet wat in Europa? Waarom is het belangrijk je gezicht te laten zien? Wanneer lever je commentaar en hoe doe je dit? Notarissen en medewerkers van de KNB kregen vrijdag 1 februari EU-les. Bij Mendeltje van Keulen, lector aan de Haagse Hogeschool, begon Europa al te kriebelen tijdens haar studie bestuurskunde. Volgens haar is de Europese politiek zeer belangrijk, ook voor het notariaat. 'Jouw belang wordt daar ook besproken. Heb je er wel voor gezorgd dat jouw belang bij de politici bekend is?' Op 6 maart stapt een groep Nederlandse notarissen en KNB'ers in de trein richting Brussel. Hier krijgen zij van dichtbij te zien hoe het er in de Europese Unie aan toegaat.

Meer informatie: Tessa Maas, t.maas@knb.nl, 070 3307122 of Lineke Minkjan, l.minkjan@knb.nl, 070 3307214

KNB Cursusagenda

18 maart 2019 **Schuldeisers, insolventie en familievermogen**

Het nieuwe huwelijksvermogensrecht heeft voor schuldeisers en curatoren grote gevolgen. Bij het opstellen van huwelijksvoorwaarden en het adviseren van cliënten moet de notaris hiervan op de hoogte zijn.

18 maart t/m 2 april 2019 **Regiobijeenkomsten 2019 'De toekomst van (de Wet op het) notarisambt'**

De KNB organiseert in maart en april regiobijeenkomsten over de toekomst van (de Wet op) het notarisambt. Hoe ziet u de rol van de notaris in de samenleving? Wat moet er veranderen en wat kan blijven? En als er iets moet veranderen, welke gevolgen heeft dat dan voor de huidige wet- en regelgeving?

4 april 2019 **Risicobeheersing en kwaliteit in het notariaat**

Met historische en actuele schadecijfers van verzekeraars, vele praktijkgevallen en uitleg hoe een rechter kijkt naar het handelen van de notaris, krijgt u in deze cursus inzicht in wat goed en wat fout gaat op het gebied van beroepsaansprakelijkheid van de notaris.

8 april 2019 **Dga Pensioen uitfaseren in eigen beheer**

Tussen juli 2017 en eind december 2019 zal de dga met pensioen in eigen beheer besluiten moeten nemen over de afbouw hiervan. Ook de partner zal hier gevolgen van ondervinden. Dit is het gevolg van de Wet uitfaseren pensioen in eigen beheer. Goede juridische kennis is een absolute voorwaarde om te kunnen spreken van volledige advisering.

15 april en 14 mei 2019 **Premarital mediation**

In deze tweedaagse cursus leert u samen met uw cliënten te komen tot huwelijksvoorwaarden, waarbij kwaliteit en de autonomie van partijen voorop staan. De eerste dag staat vooral in het teken van theorie. Dit wordt op een interactieve manier behandeld. Daarnaast is er een demonstratie gespreksvoering met inzet van acteurs. De tweede dag volgt u een workshop waarin drie praktijkcases worden uitgewerkt.

7 mei t/m 6 juni **2019 Dga-reeks**

In de dga-reeks zullen verschillende notariële adviesitems de revue passeren, die vanzelfsprekend alle betrekking hebben op de dga-

vraagstukken. De focus zal per cursus verschillen, maar actualiteit staat voorop. Het fiscale recht zal nadrukkelijk aanwezig zijn.

23 mei 2019 **Omzetbelasting onroerende zaken**

In deze cursus wordt het onderwerp omzetbelasting onroerend goed behandeld aan de hand van de teksten uit de Wet op de omzetbelasting 1968 en de Wet belastingen van rechtsverkeer van 1970. De docent verduidelijkt de materie aan de hand van praktijkvoorbeelden.

17 juni 2019 **Tweetrapstestament en tweetrapsafwikkeling**

Bijna tien jaar geleden is het zogenoemde Radartestament in zwang geraakt: een tweetrapstestament dat ervoor zorgt dat de betaling van de belasting over het erfdeel van de kinderen wordt uitgesteld tot na het overlijden van de langstlevende. Afwikkelingen hiervan zullen de komende jaren veel voorkomen in de notariële praktijk. Reden genoeg om je er als (kandidaat-)notaris goed in te verdiepen.

De volgende managementcursussen worden op verschillende data en locaties aangeboden.

Bemiddelingsvaardigheden

Waar mensen samenwerken en samenleven ontstaan conflicten. U kunt voor uw cliënten een belangrijke rol spelen in het voorkomen en oplossen van conflicten. Vanwege uw onafhankelijkheid als (kandidaat-)notaris bent u daarvoor bij uitstek geschikt.

Ethisch handelen, dilemma's en waarden

De notaris is een ambtsdrager benoemd door de koning. De notaris heeft een voorbeeldfunctie op het gebied van ethiek, normen en waarden. Van een notaris wordt verwacht dat hij deskundig en integer optreedt en onafhankelijk en onpartijdig is. Het zijn de belangrijkste kernwaarden voor de notaris als dienstverlener.

.....
Dit is slechts een selectie uit het totale cursusaanbod. Voor meer informatie, inschrijven en het complete opleidingsaanbod: KNB, cursussen en congressen, telefoon 070 3307125/121, cursussen@knb.nl of NotarisNet/Over KNB en opleidingen.
.....

Meerouderschap heeft invloed op rechten andere kinderen

Meerouderschap heeft gevolgen voor de rechten van andere betrokken kinderen. Ook kan het leiden tot een toename van het aantal juridische geschillen over de legitieme portie. Dit laat de issuegroep Familie van Nu van de KNB weten aan het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Het ministerie had de KNB om advies gevraagd over de juridische aspecten van meerouderschap, dit naar aanleiding van het rapport 'Kind en Ouders in de 21ste eeuw' van de Staatscommissie Herijking ouderschap. Uit de notariële praktijk blijkt dat de afwikkeling van erfenissen waarin een kind is onterfd, maar waarin hij wel een beroep doet op de legitieme portie, vaak problemen met zich meebrengt. De afwikkeling neemt meer tijd in beslag, is duurder en zorgt voor meer juridische procedures over de vaststelling van de omvang van de legitieme portie. De Staatscommissie wil dat kinderen van meeroudergezinnen juridisch meerdere ouders kunnen hebben en dus ook van meer dan twee ouders erfgenaam zijn. Meer kinderen verhoogt ook de kans op een toename van problematische afwikkelingen en juridische procedures daarover.

.....
Meer informatie: KNB, Madeleine Hillen, m.hillen@knb.nl
.....

► De tuchtspraken worden gemaakt door een notarieel deskundige en verwoorden niet het standpunt van het KNB-bestuur. Hebt u vragen of opmerkingen, mail dan naar nm@knb.nl.

Belehrung in aantekeningen vastleggen is onvoldoende

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus

Kandidaat-notaris KN krijgt per mail opdracht tot het vestigen van een hypotheekrecht voor een geldlening van 35.000 euro van klager K aan zijn vriend V, te passeren liefst een dag later. KN neemt contact op met K en meldt dat hij niet de volgende dag kan passeren, maar vast gegevens zal verzamelen. Na enkele dagen blijkt het onderpand van K een onverdeeld aandeel in de woning te zijn, waarvan zijn moeder het vruchtgebruik heeft. De deelgenoten hebben ruzie met elkaar en volgens de vruchtgebruikbepalingen is het verboden om de bloot eigendom met hypotheek te belasten.

KN meldt dit aan K en legt onder meer in zijn aantekeningen vast:

'Besproken dat alleen de geldlening zelf zal worden vastgelegd.

! Uitdrukkelijk erop gewezen dat er dan geen zekerheid verbonden is zoals bij hypotheek.

Naar mijn idee begreep K dat.'

KN maakt een geldleningsovereenkomst op waarin onder meer is vermeld:

'Indien en zodra schuldenaar zijn aandeel in de bloot-eigendom van de woning (...) vervreemdt is hij verplicht zijn aandeel in de verkoopopbrengst aan te wenden voor aflossing van de onderhavige lening.' (hierna ook: de bewuste clause).

KN mailt deze aan K, die de ondertekening en betaling zelf met V afhandelt.

Ruim een halfjaar later ontvangt V geld van zijn moeder vanwege toedeling van zijn aandeel in de woning aan moeder. V gaat echter niet over tot aflossing van zijn schuld aan K.

De klacht

KN heeft hem niet (voldoende) gewezen op de risico's die aan een overeenkomst van geldlening zonder hypothecaire zekerheid verbonden zijn en hem niet (voldoende) geïnformeerd over de betekenis en rechtsgevolgen van de bewuste clause.

Het oordeel

Nu KN, in afwijking van de opdracht, een overeenkomst van geldlening zónder hypothecaire zekerheid heeft opgesteld, had KN K schriftelijk behoren te informeren over de risico's die voor hem zouden voortvloeien uit het ontbreken van de gevraagde hypothecaire zekerheid en de rechtsgevolgen en risico's van de bewuste clause en/of om de mondeling verstrekte informatie nadien schriftelijk aan K te bevestigen. Vaststaat echter dat KN dit niet heeft gedaan. Hierdoor is hij naar het oordeel van de kamer tekortgeschoten in zijn voorlichtings- en informatieplicht. De kamer acht dit tuchtrechtelijk verwijtbaar, waarbij mede in aanmerking wordt genomen dat het voor risico van de (kandidaat-)notaris dient te komen indien in de correspondentie met de cliënt onvoldoende wordt vastgelegd wat in het kader van de informatieplicht met de cliënt is besproken (Hoge Raad 19 februari 2016, ECLI:NL:HR:2016:288).

De notariskamer legt de maatregel waarschuwing op

Kamer voor het notariaat 's-Hertogenbosch, 10 december 2018

ECLI:NL:TNORSHE:2018:28

Termijnen voor derdenverklaring en uitvoering beslag zijn dwingend en niet vatbaar voor afweging

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus

Bij vonnis van de rechtbank is B (broer van klagers K1 en K2), in het kader van de afwikkeling van de vennootschap onder firma die tussen de broers bestond, veroordeeld om aan klager K1 een bedrag van 97.566 euro te betalen en aan klager K2 een bedrag van 219.964 euro. Dit vonnis is uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

B heeft in verband met deze veroordeling op 29 maart 2017 bedragen tot in totaal 388.755,32 euro gestort of laten storten op de derdengeldrekening van (thans oud-)notaris N.

De broers zijn ook veroordeeld om aan elkaar aandelen in gemeenschappelijke goederen te leveren, op straffe van een dwangsom.

Klagers leggen op grond van het vonnis van 1 maart 2017 onder N executoriaal derdenbeslag op alle gelden die N onder zich heeft ten behoeve van B.

Op 11 en 19 januari 2018 doet N aan de deurwaarder een verklaring derdenbeslag van de door het beslag getroffen vordering, namelijk dat hij aan B een bedrag van 388.755,32 euro verschuldigd is.

Op 22 januari verzoekt de deurwaarder N het bedrag van 388.755,32 euro aan hem af te dragen, maar N voldoet hier niet aan.

Op 5 maart herziet N zijn eerder afgelegde derdenverklaring en bericht de deurwaarder dat hij op de derdengeldrekening een bedrag van 388.755,32 euro houdt, waarvan een gedeelte groot 230.000 euro is betaald door geldschieters en dat hij een bedrag van 158.755,32 euro houdt voor B.

Klagers dagen N in kort geding om hem te laten veroordelen een bedrag van 388.755,32 euro aan de deurwaarder te voldoen, hetgeen de voorzieningenrechter beveelt. N maakt het bedrag over. Ook is N veroordeeld in de proceskosten.

Op 25 juni heeft N aan K een conceptafrekening toegezonden, waarbij N aan K in rekening brengt twee derde deel zowel van zijn kosten van het kort geding (2.630,67 euro) als van de proceskosten waarin hij is veroordeeld bij het vonnis (890,67 euro). Volgens de afrekening kwam het honorarium voor werkzaamheden van N voor de akte van verdeling (27 uren) voor twee derde deel voor rekening van K.

Bij e-mail van 26 juni wordt namens K aan N verzocht om een specificatie van de conceptfactuur. N reageert dat hij uitleg kan geven over de nota op 27 juni, wanneer de akte van verdeling zal passeren.

K1 en 2 accepteren niet dat zij vooraf geen specificatie krijgen en dat N werkzaamheden in rekening brengt die te maken hebben met het gevoerde kort geding. Hun advocaten adviseren om de akte niet te komen tekenen.

De klacht

N had op het juiste tijdstip verklaring moeten doen van hetgeen hij van B onder zich heeft en hij had terstond moeten voldoen aan het verzoek van de deurwaarder om de bedragen die hij volgens zijn verklaring onder zich heeft, aan de deurwaarder af te dragen. De wet biedt geen ruimte aan N voor een eigen afweging hieromtrent of om deze verplichtingen te negeren wegens bezwaren van B.

Het verweer

N stelt dat hij de belangen van alle broers (en van de geldschietters) voldoende in acht heeft genomen. De rechtbank heeft niet zelf de verdeling bewerkstelligd of het vonnis in de plaats doen stellen van de verklaringen benodigd door degene die weigerachtig zal blijken aan de verdeling mee te werken, maar juist het notariaat heeft aangewezen om de akte op te stellen en te verlijden. Als gevolg van het door B ingeroepen opschortingsrecht, als dat van kracht is, heeft N niet de bevoegdheid de gelden op grond van het executoriaal beslag over te boeken. Van de gestorte gelden was 230.000 euro gestort door geldschietters, zodat niet duidelijk was voor wie N dit bedrag hield. Het is niet ongebruikelijk dat in een kort geding duidelijkheid wordt verkregen hoe de notaris zijn taak heeft in te vullen.

Het oordeel

N had, zodra vier weken waren verstreken na het leggen van het beslag, verklaring moeten doen als bedoeld in artikel 476a Rechtsvordering (Rv). N heeft ruim een maand later de bedoelde verklaring gedaan. Dit klachtonderdeel is gegrond. Gelet op het bepaalde in artikel 477 Rv had N terstond moeten voldoen aan het verzoek van de deurwaarder om de bedragen die hij onder zich heeft aan de deurwaarder af te dragen. N heeft de door het beslag getroffen gelden pas na de veroordeling daartoe in kort geding afgedragen. Ook dit klachtonderdeel is gegrond. N is veroordeeld in de proceskosten van het kort geding. Onder die omstandigheden stond het N niet vrij om (te proberen) kosten voor het kort geding bij K in rekening te brengen.

De notariskamer legt de maatregel berisping op

Kamer voor het notariaat 's-Hertogenbosch, 3 december 2018
ECLI:NL:TNORSHE:2018:27

Opmerking

Notarissen zijn van nature vaak geneigd om een bemiddelende en oplossingsgerichte rol aan te nemen, maar waar het procesrecht de zaak domineert, is daarvoor geen plaats.

Notaris is alleen gebonden aan de opdracht van verkoper om de courtage van de makelaar (deels) te voldoen

Uitspraak: *ongegrond*

Casus

Verkoopster V geeft aan makelaar K (klager) opdracht tot verkoop van haar woning. De overeenkomst van opdracht tot dienstverlening bevat onder meer het volgende: '1. Tenzij uit doorhalingen anders blijkt, stemt de opdrachtgever ermee in dat:

(...)

d. De notaris vóór het verlijden van de akte van levering aan het NVM-lid een exemplaar van het concept van die notariële akte en de nota van afrekening ter inzage verstrekt en, indien en voor zover de opdrachtgever op dat moment nog courtage, verschotten of andere kosten verschuldigd is, deze bij het passeren van de akte van levering verrekent; (...)

V geeft tevens aan makelaar B een opdracht tot verkoop.

De woning wordt verkocht voor het bedrag van 1.075.000 euro. Aan de notaris N is de opdracht tot de levering verleend. De makelaarscourtage voor K bedroeg 16.259,38 euro en de makelaarscourtage voor B bedroeg 2.489,33 euro. Na betaling van de hypotheekaflossingen en een nog openstaande WOZ-vordering bleef een bedrag van 9.147,01 euro over voor de betaling van de courtages. V verzoekt N om dit resterende bedrag naar rato te verdelen onder K en B. K is onder protest en onder voorbehoud van alle rechten en wenen hiermee akkoord gegaan.

N passeert de akte van levering en keert de rato bedragen uit.

De klacht

V was gehouden om de volledige courtage van K uit de verkoopopbrengst te voldoen. N was op de hoogte van deze verplichting en had dan ook uit de overgebleven verkoopopbrengst de gehele courtage aan K moeten uitkeren of de betaling moeten aanhouden. N had in ieder geval niet mogen meewerken aan de verdeling van de verkoopopbrengst naar rato van de courtages tussen K en B. N heeft door zijn handelen wanprestatie van V jegens K mogelijk gemaakt.

Het verweer

De overeenkomst van dienstverlening is een afgeleide van de hoofdovereenkomst, te weten de levering vrij van hypotheek en beslag voor de overeengekomen prijs en op de afgesproken datum. De overeenkomst tussen K en V kan daar niet tussenkomen. Verder is het uitbetalen van makelaarscourtage via de notariële afrekening usance, maar geen verplichting. De opdracht van V is in dezen leidend.

Het oordeel

K stelt dat N de belangen van alle betrokken partijen diende te behartigen en dat zij erop mocht vertrouwen dat N erop zou toezien dat V haar contractuele verplichtingen zou nakomen. K miskent met deze stelling dat zij niet als partij betrokken was bij de rechtshandeling waartoe N geroepen was. De overeenkomst van opdracht tot dienstverlening tussen V en K is geen rechtshandeling waarbij N betrokken was, zodat ten aanzien van deze rechtshandeling de in artikel 17 lid 1 Wet op het notarisambt (Wna) neergelegde verplichting voor de notaris niet geldt. N is gehouden het resterende bedrag van de verkoopopbrengst uit te betalen aan de daarop rechthebbende, tenzij deze opdracht geeft tot betaling aan een derde. In het onderhavige geval heeft V N opdracht gegeven beide makelaars naar rato uit te betalen, dus die verplichting diende N na te komen. Weliswaar biedt het Reglement beperking uitbetaling derdengelden de mogelijkheid aan notarissen om de volledige courtage rechtstreeks vanaf de kwaliteitsrekening uit te betalen aan makelaars, maar een notaris is hiertoe niet verplicht.

De notariskamer verklaart de klacht ongegrond

Kamer voor het notariaat, 22 januari 2018
ECLI:NL:TNORARL:2019:2

Opmerking

Het welwillende notarieel gebruik om de makelaarscourtage uit de opbrengst te voldoen heeft er kennelijk toe geleid dat deze makelaar recht meent te hebben op uitbetaling. Deze uitspraak is daarover kraakhelder.

PERSONALIA

Benoemd tot notaris

Harderwijk (protocol mr. E.J. Wemes), m.i.v. datum beëdiging **mr. Heidi Stitselaar-Van Dijk**, kandidaat-notaris (2003); **Culemborg** (protocol mr. F. Ton), m.i.v. datum beëdiging **mr. Henk-Jan de Boer**, kandidaat-notaris (2006); **Rijssen-Holten** (protocol mr. G.H.J. IJzerman), m.i.v. 26 februari 2019 **mr. Marina Stokroos**, kandidaat-notaris (1997).

Aangewezen tot toegevoegd notaris

Lochem (protocol mr. D. Siebelink), m.i.v. datum beëdiging **mr. Roelien Rijks**; **Tiel** (protocol mr. B.R.D. Aitton), m.i.v. datum beëdiging **mr. Arnoud Klamer**; **Zoetermeer** (protocol mr. A.J. van der Bijl), m.i.v. datum beëdiging **mr. Manoj Raghoebarsingh**; **'s-Gravenhage** (protocol mevrouw mr. M.C. de Gier), m.i.v. datum beëdiging **mr. Yvonne Drok**; **Amsterdam** (protocol dr. H. ten Voorde), m.i.v. datum beëdiging **mr. Dayenne Lo-A-Njoe**; **Tiel** (protocol mr. B.R.D. Aitton), m.i.v. datum beëdiging **mr. Caroline van Mierlo-Smits**.

Ontslag op verzoek

Mr. Albert Kraster, notaris te **Groningen**, m.i.v. 31 januari 2019; **Mr. Eef Wemes**, notaris te **Harderwijk**, m.i.v. 15 februari 2019; **Mr. Gertjan IJzerman**, notaris te **Rijssen-Holten**, m.i.v. 26 februari 2019.

Wijziging plaats van vestiging

Bij besluit van de minister voor Rechtsbescherming van 13 december 2018 is de notariële plaats van vestiging van **mr. Martijn Maas**, tot en met 31 december 2018 notaris in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, m.i.v. 1 januari 2019 gewijzigd in de gemeente **Wijk bij Duurstede** met behoud van zijn huidige protocol.

Toewijzing protocol

De minister voor Rechtsbescherming heeft besloten het protocol en de overige notariële bescheiden van mr. M.I. Loof, tot 1 juli 2018 notaris te Delft, m.i.v. 1 januari 2019 toe te wijzen aan **mr. Hans van den Dool**, notaris te **Delft**.

Dayenne Lo-A-Njoe

Roelien Rijks

Yvonne Drok

Heidi Stitselaar-van Dijk

COLOFON

Notariaat Magazine is een uitgave van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en publiceert nieuws en achtergronden over onderwerpen die het notariaat raken. Bij de KNB zijn ruim 1.300 notarissen en 1.650 kandidaat-notarissen aangesloten. Het blad wordt in een oplage van ruim 5.000 exemplaren verspreid onder KNB-leden en externe relaties. Notariaat Magazine verschijnt maandelijks, met uitzondering van januari en augustus. De redactie van Notariaat Magazine is onafhankelijk en werkt op basis van een redactiestatuut. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven en opinies in te korten.

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)
Spui 184
Postbus 16020
2500 BA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3307111

Redactie: Mechtelt Lindenhovius (hoofdredacteur), Jessica Hendriks (redacteur), Martijn Rip (redacteur), Clemens van Gessel (correctie)
Telefoon 070 3307170, **e-mail** nm@knb.nl

Aan dit nummer werkten mee:
Lex van Almelo, Roel Ottow, Peter Steeman, Jolanda aan de Stegge, Berdine Vos-Vegter, Henriette van Wermeskerken

Redactieraad: Wouter Burgerhart, Bert Daemen, Sabrina Gajadhar, Bart van Gemert, Steven ten Hagen, Frits van der Kamp, Mark Jonker Roelants, Joyce Leemrijse, Hens Meengs, Anne-Marie Snel

Foto's: Truus van Gog
Omslag: Truus van Gog

Vormgeving:
Okapi. Corporate Identity Atelier

Uitgever: Sdu,
Peter Frissen
Prinses Beatrixlaan 116
2595 AL 's-Gravenhage
Postbus 20025
2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3789571

Druk: Drukkerij Senefelder Misset, Doetinchem

Abonnementen: De abonnementsprijs bedraagt 116,03 euro per jaar (excl. btw en incl. administratie- en verzendkosten), prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementenadministratie:
Sdu Klantenservice
Postbus 20025, 2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3789880, fax: 070 3789783

Vanwege de aard van de uitgave, gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenisrecht.

Advertentie-acquisitie:
Afdeling Mediasales Sdu
Telefoon: 070-3780562
E-mail: advertentie.juridisch@sdu.nl

ISSN: 1568-4121

© KNB/Sdu
Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de KNB. De bij toepassing van art. 16B en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopiëren, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht, Postbus 882, 1180 AW te Amstelveen. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

UITGEVERSVERBOND
Groep uitgeverij voor
vak- en wetenschap

Antwoorden OpMaat snel binnen handbereik

De juridische bouwstenen
voor uw dagelijkse praktijk

Blijf op de hoogte binnen uw vakgebied

Om op de hoogte te blijven binnen uw vakgebied, om uw zaak goed te kunnen onderbouwen, met behulp van de meest relevante jurisprudentie, commentaren en tijdschriftartikelen, heeft u behoefte aan een goede online database. En wilt u geattendeerd worden op juridische actualiteiten zodat u zeker weet dat u niets mist. Dan kiest u OpMaat.

U kunt OpMaat per domein kiezen, een combinatie van domeinen of het volledige pakket.

Benieuwd naar de mogelijkheden van OpMaat? Voor een aanvraag proefabonnement en meer informatie gaat u naar www.sdu.nl/opmaat

Sdu

oprecht
de beste
keuze

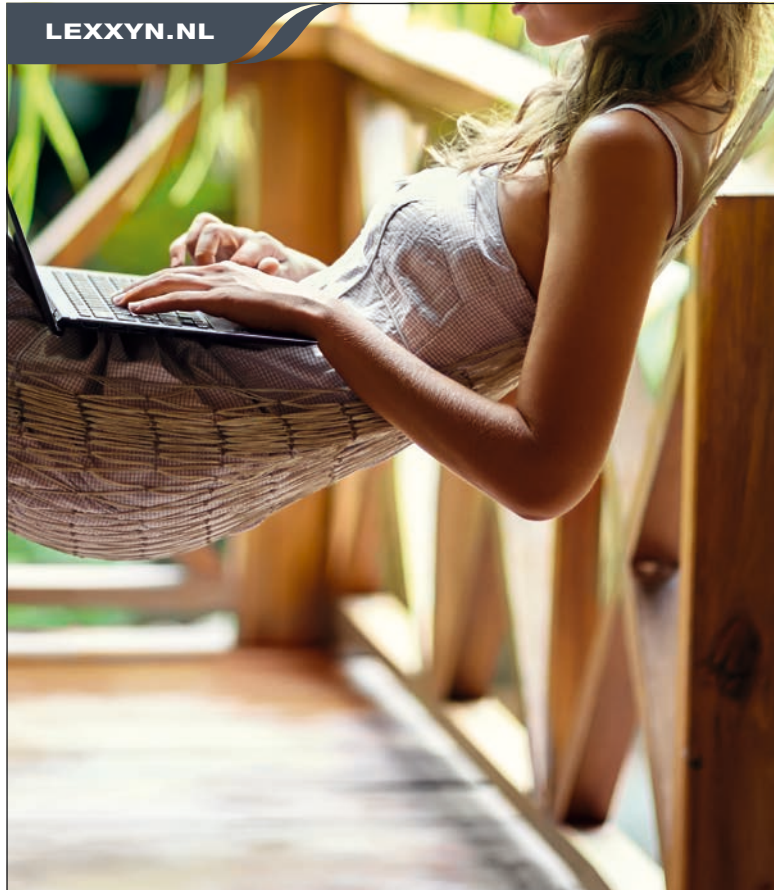
Slimme software voor de notariële praktijk...

Werken met NEXTassyst van Devoon is een verademing voor notarissen en hun team. Het systeem importeert gegevens uit externe bronnen en automatiseert steeds meer werkzaamheden. Zo levert uw kantoor snel en efficiënt méér kwaliteit tegen minder kosten.

www.devoon.nl

Devoon BV | Reeuwijkse Poort 305b | 2811 NV Reeuwijk
Telefoon 0182-39 99 94 | info@devoon.nl

...veilig, overal en altijd online bereikbaar

Met de clouddiensten van ICT Concept heeft u met een enkele klik veilig toegang tot uw complete systeem. Zo kunt u NEXTassyst altijd en overal gebruiken. Als Lexxyn Groep Partner van Devoon voelen wij ons nét zo verantwoordelijk voor uw succes.

ict concept.

T 088 002 84 82
www.ict-concept.nl

Amersfoort Amsterdam Eindhoven
Joure Oosterhout Rotterdam